

NOTES

Training

ALTERNATIEVE AANDRIJVINGEN

Snel én veilig ontzetten
van personen uit gecrashte
voertuigen.

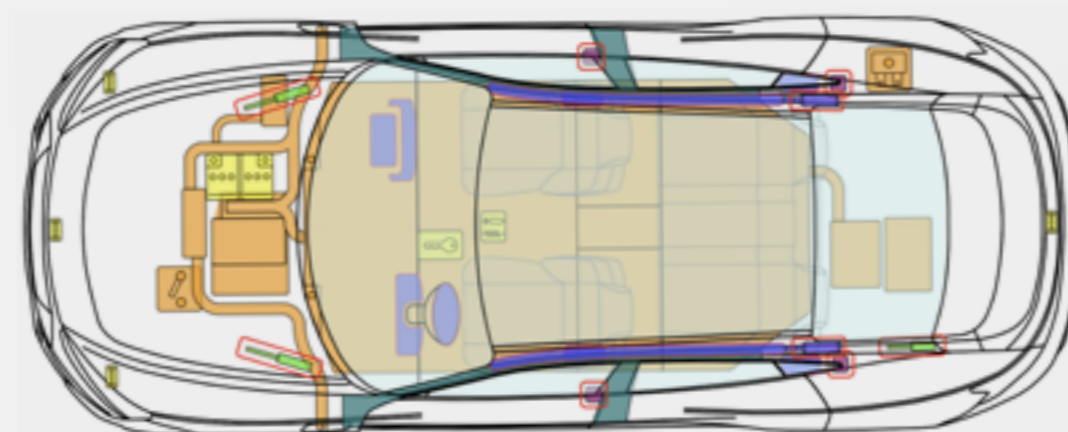
Android

iOS

Windows

INHOUD

Uitleg van de te behandelende onderwerpen.

1. Doel van deze training

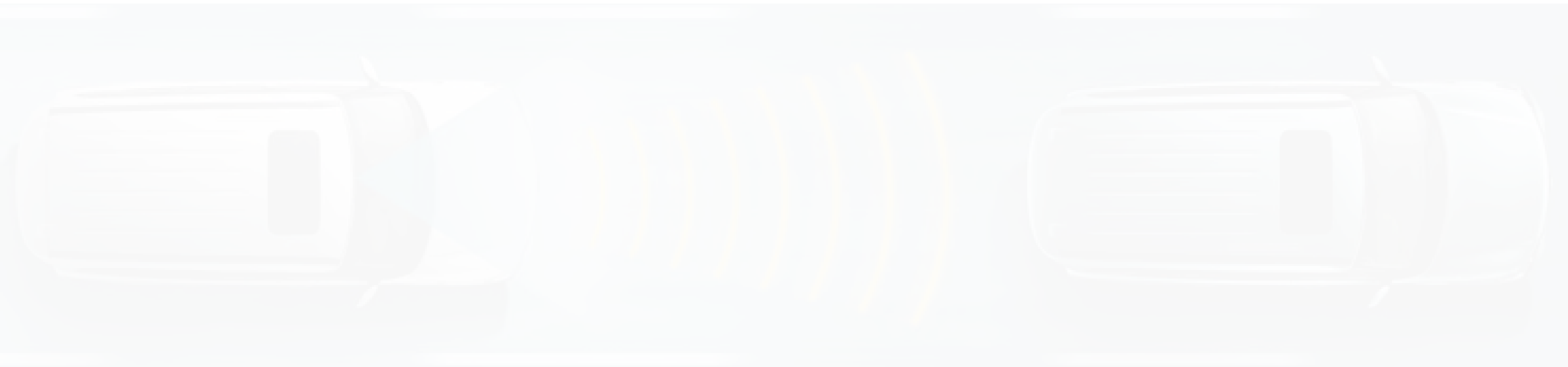

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen
3. Veiligheid

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen
3. Veiligheid
4. CNG en LPG

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen
3. Veiligheid
4. CNG en LPG
5. Hybride en elektrisch

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen
3. Veiligheid
4. CNG en LPG
5. Hybride en elektrisch
6. Waterstof

INHOUD

1. Doel van deze training
2. Overzicht alternatieve aandrijvingen
3. Veiligheid
4. CNG en LPG
5. Hybride en elektrisch
6. Waterstof
7. Toepassen Crash Recovery System

Hoofdstuk 1

HET DOEL VAN
DEZE TRAINING

DOEL VAN DEZE TRAINING

ALGEMENE DOEL

- Incidentbestrijding alternatief aangedreven voertuigen

SPECIFIEKE DOELEN

- Voertuiginformatie opvragen vanuit het Crash Recovery System
- Basiskennis alternatieve aandrijvingen
- Herkennen van risico's
- Veilige en effectieve incidentbestrijding

Er komen de laatste jaren steeds meer verschillende brandstof- en aandrijvingscombinaties. Op de dia een aantal opties, er zijn daarnaast veel combinaties mogelijk.

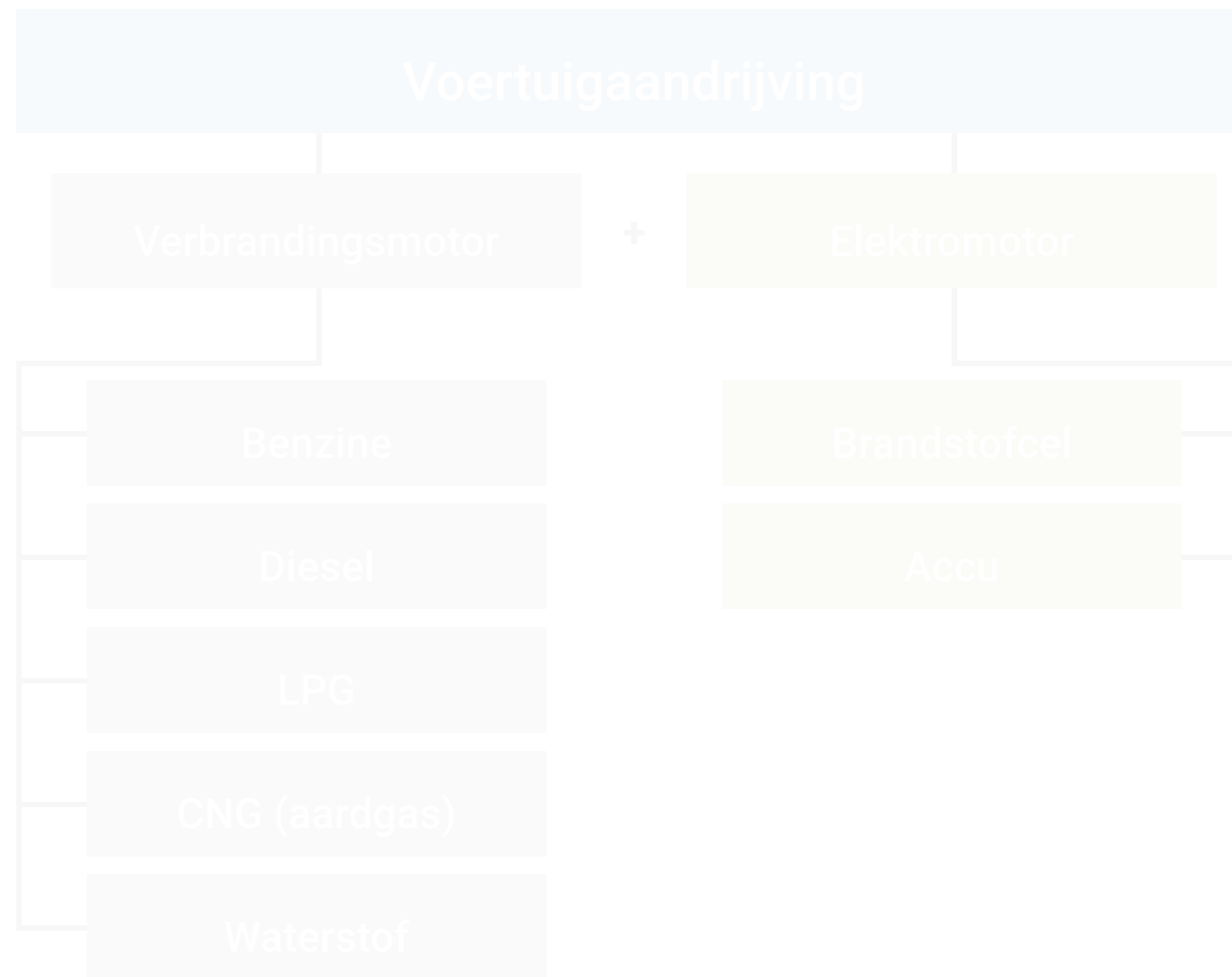
Hoofdstuk 2

OVERZICHT

ALTERNATIEVE

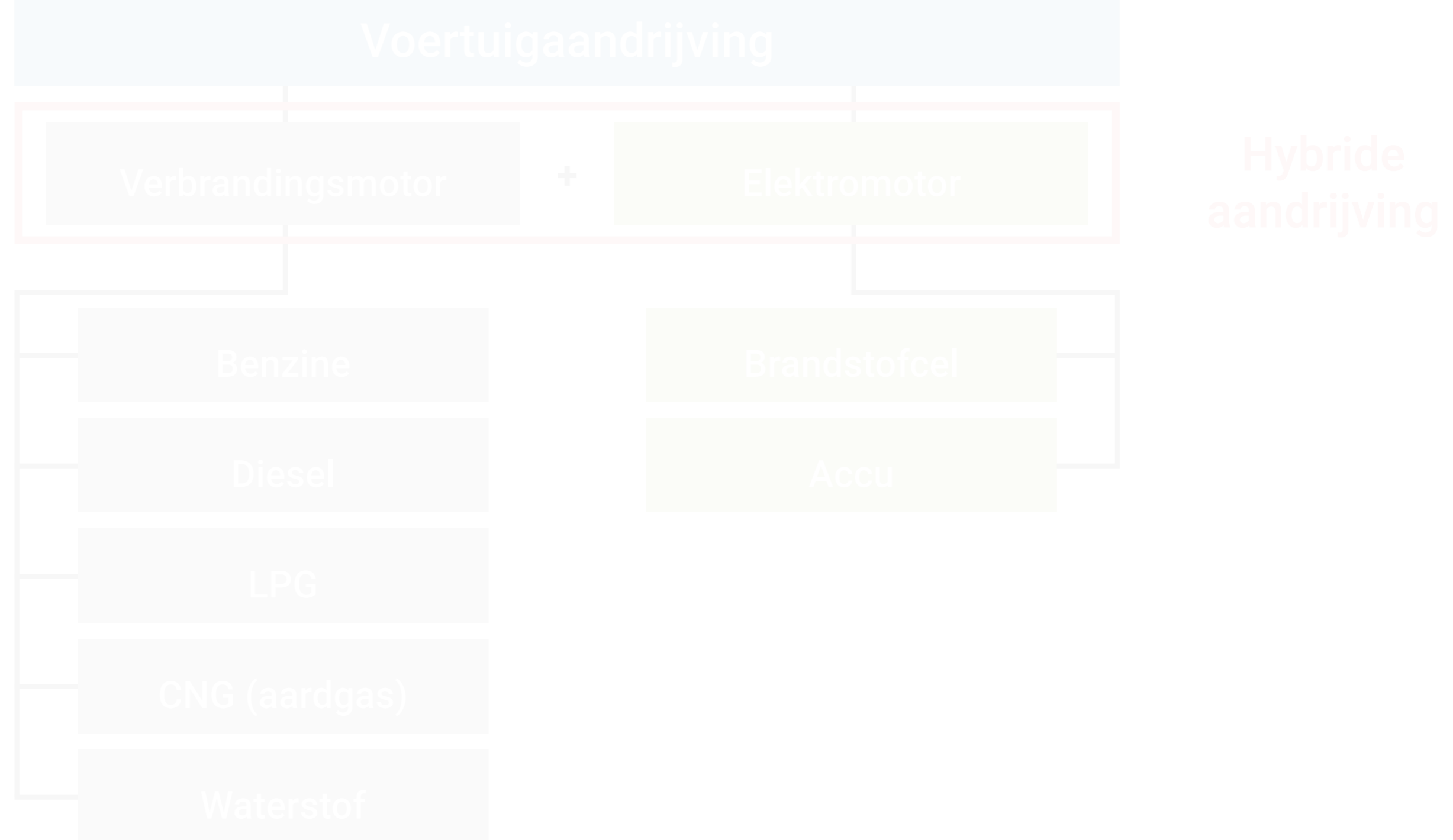
AANDRIJVINGEN

OVERZICHT ALTERNATIEVE AANDRIJVINGEN

OVERZICHT ALTERNATIEVE AANDRIJVINGEN

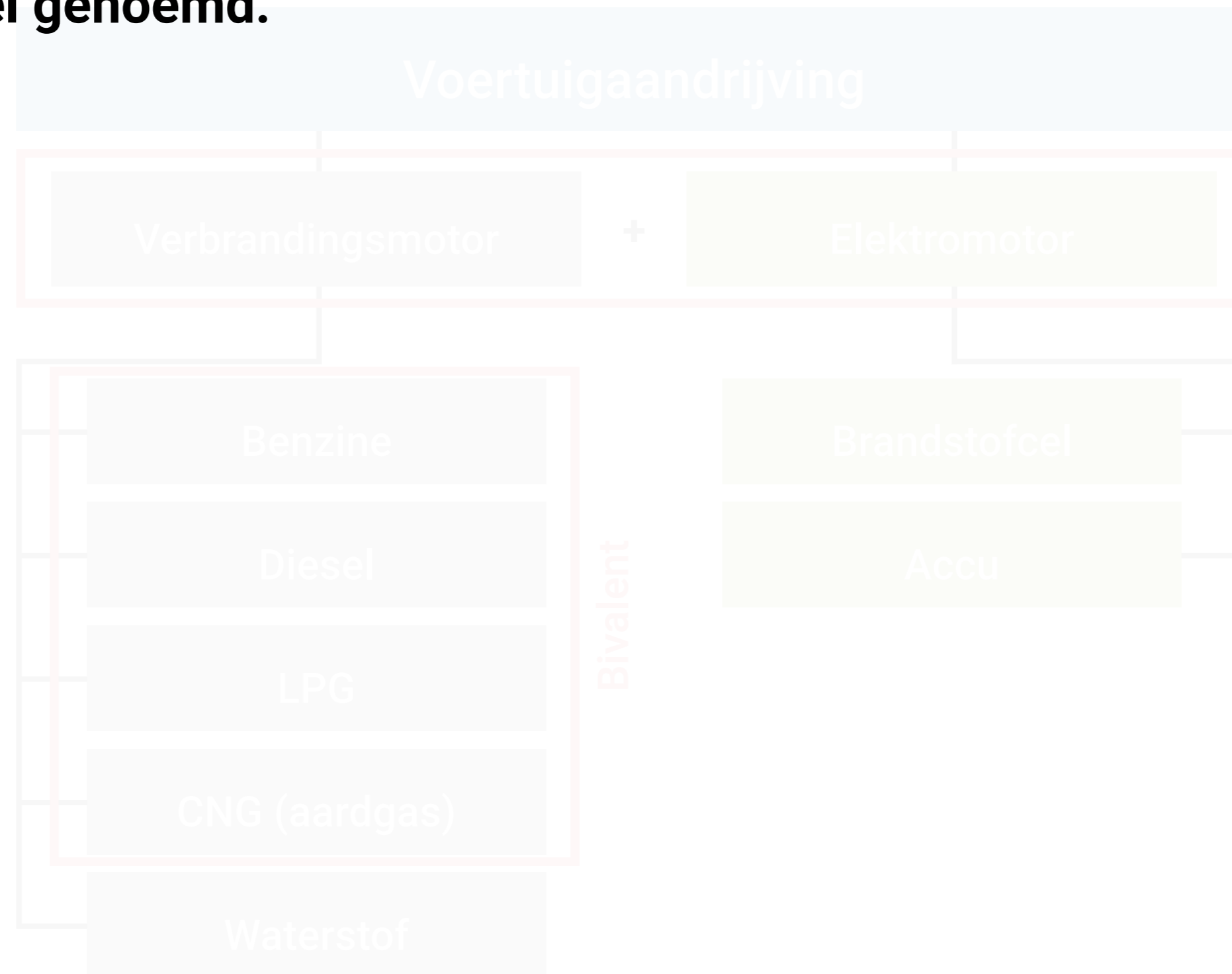
Hybride betekend twee, dus een hybride aandrijving is een aandrijving met twee verschillende typen, elektrisch- én brandstof aangedreven.

OVERZICHT ALTERNATIEVE AANDRIJVINGEN

Een bivalente aandrijflijn is voorzien van twee soorten brandstof, ook wel dual fuel genoemd.

Hybride
aandrijving

Stel de vraag; Welke actieve en passieve veiligheden zijn er aanwezig in de moderne voertuigen?

Maak een lijst op een flip-overvel. Nadat de meeste zaken zijn benoemd, behandel je de volgende dia's.

Hoofdstuk 3

VEILIGHEID

VEILIGHEID

De genoemde veiligheidssystemen worden de komende dia's uitgelegd.

VEILIGHEIDSPRINCIPES

- Veilig inbouwen van het aandrijfsysteem en brandstof- energieopslag
- Uitschakelen aandrijfsysteem bij ongevallen en/of lekkages
- Voorkomen van explosies

VEILIGHEID

Midden- achter in het voertuig tussen de achterwielennet voor of achter de achteras

Veiligheidsprincipes > Veilig inbouwen brandstoftanks en HV accu's

Constructie brandstoftank - drukhouder - accupakket

VEILIGHEID

Aanbrengen van carrosserieverstevingingen voor het opvangen van achterwaartse impact

Constructie brandstoftank - drukhouder - accupakket

VEILIGHEID

Constructie brandstoftank – drukhouder – accupakket, deze worden verstevigd en kunnen een redelijke impact opvangen.

Constructie brandstoftank - drukhouder - accupakket

VEILIGHEID

- **Inertia Switch (traagheidsschakelaar) (Zwart) in deze schakelaar zit een metalen kogeltje die bij een aanrijding van zijn plaats raakt, hierdoor schakelt de brandstof[pomp uit. Door op de rode rubberen knop te drukken kun je die switch weer aan krijgen.**
- **SRS (Supplemental Restraint System) Geactiveerde airbag = ongevalsherkenning door het voertuig.**

VEILIGHEID

Bij een botsing wordt de impact door de SRS regeleenheid geregistreerd, de SRS stuurt daarna de airbags aan. (alleen de stuur en bijrijdersaibags in de rijrichting onder een hoek van 30 gr van de lengte as) zijwaarts worden de airbags aangestuurd door dezelfde SRS regeleenheid.

Er kan een combinatie van frontale en zijwaartse airbags tegelijk zijn wanneer het voertuig een draaiende beweging maakt.

Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

VEILIGHEID

Veiligheidsprincipes > Voorkomen van explosies

← Auto's en bestelbussen → **BMW's** →

BMW i8 - 1.5 Hybrid - 2015-2020
i8 - i8

Deactivering

Bij een botsing met airbag activering, zal het aandrijfsysteem worden uitgeschakeld.

Stabiliseer het voertuig:

- Blokkeer de wielen en bedien de handrem.
- Selecteer de P (park) stand met de versnellingschakelaar (zie afb. 1).

Deactivering aandrijfsysteem:

- Wanneer de 'Ready' indicator in het instrumenten paneel oplicht, druk eenmaal op de Start/Stop knop (zie link 1).
- Gebruik Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar (zie link 2).
- Losnemen acculabels van de 12 Volt accu (zie link 3).

Indien Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar niet toegankelijk is druk op de pijl naar rechts voor meer informatie.

Indien de deactiveringmethode niet uitgevoerd kan worden, let dan heel goed op de hoogspanningscomponenten tijdens de hulpverlening.

afb. 1 link 1 link 2 link 3

Terug naar Start/Stop knop Versnellingschakelaar Handrem Acculabels

MODTECH

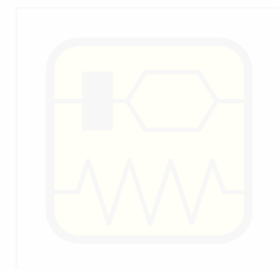
Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

VEILIGHEID

Veiligheidsprincipes > Voorkomen van explosies

Aansturing door SRS

← Auto's en bestelbussen | 010 460 0000

BMW i8 - 1.5 Hybrid - 2015-2020
i8 - i8

Deactivering

Bij een botsing met airbag activering, zal het aandrijfsysteem worden uitgeschakeld.

Stabiliseer het voertuig:

- Blokkeer de wielen en bedien de handrem.
- Selecteer de P (park) stand met de versnellingschakelaar (zie afb. 1).

Deactivering aandrijfsysteem:

- Wanneer de 'Ready' indicator in het instrumenten paneel oplicht, druk eenmaal op de Start-/Stop knop (zie link 1).
- Gebruik Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar (zie link 2).
- Losnemen acculabels van de 12 Volt accu (zie link 3).

Indien Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar niet toegankelijk is druk op de pijl naar rechts voor meer informatie.

Indien de deactiveringmethode niet uitgevoerd kan worden, let dan heel goed op de hoogspanningscomponenten tijdens de hulpverlening.

afb. 1 | link 1 | link 2 | link 3

MODTECH

Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

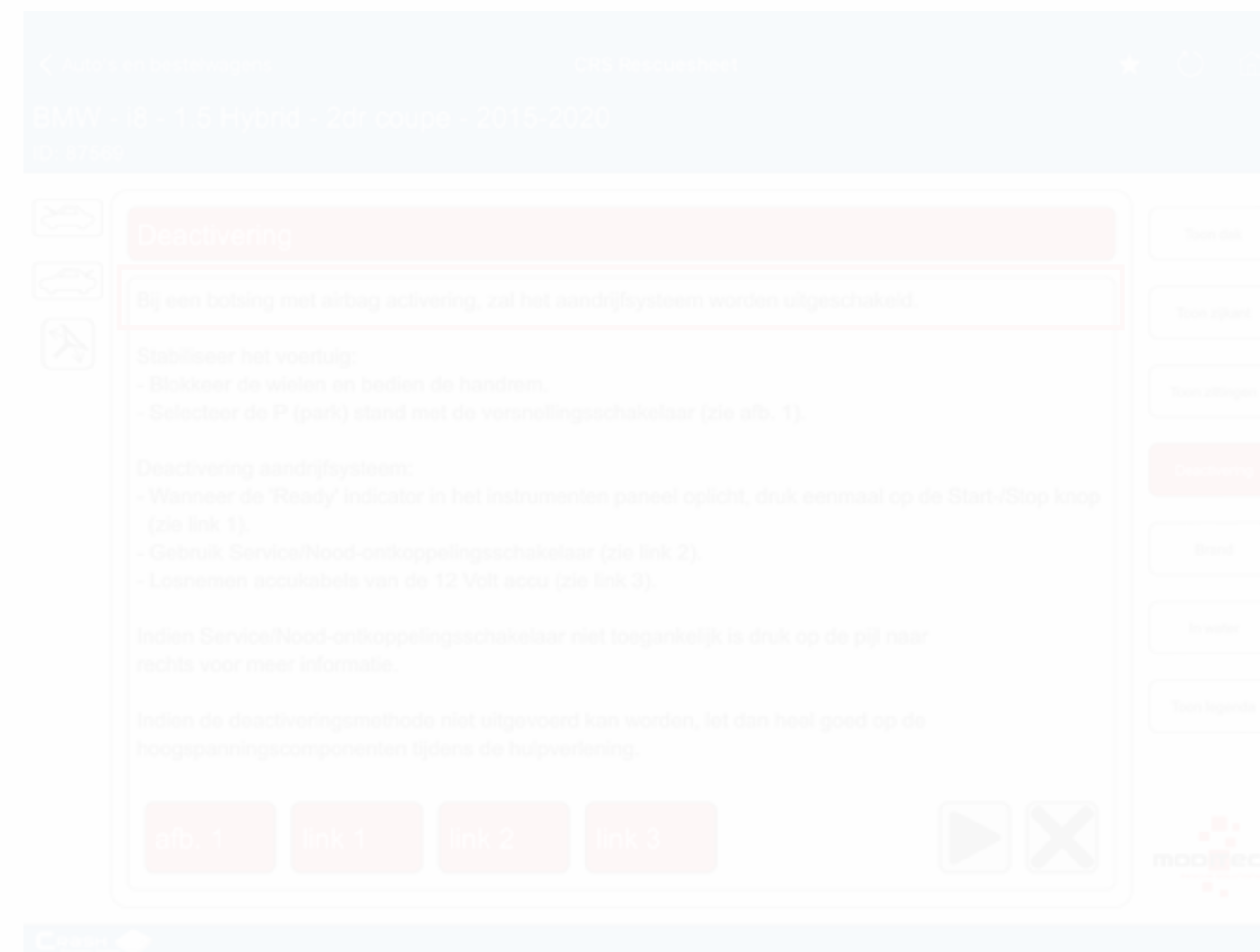
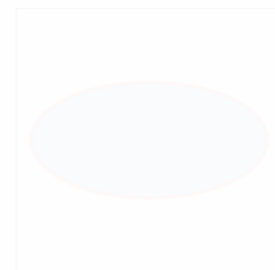
VEILIGHEID

Veiligheidsprincipes > Voorkomen van explosies

Aansturing door SRS

Te herkennen aan de geactiveerde airbag(s)

← Auto's en bestelwagens | 0101 Recovery | →

BMW i8 - 1.5 Hybrid - 2015-2020
i8 - 0101

Deactivering

Bij een botsing met airbag activering, zal het aandrijfsysteem worden uitgeschakeld.

Stabiliseer het voertuig:

- Blokkeer de wielen en bedien de handrem.
- Selecteer de P (park) stand met de versnellingschakelaar (zie afb. 1).

Deactivering aandrijfsysteem:

- Wanneer de 'Ready' indicator in het instrumenten paneel oplicht, druk eenmaal op de Start-/Stop knop (zie link 1).
- Gebruik Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar (zie link 2).
- Losnemen acculabels van de 12 Volt accu (zie link 3).

Indien Service/Nood-ontkoppelingsschakelaar niet toegankelijk is druk op de pijl naar rechts voor meer informatie.

Indien de deactiveringmethode niet uitgevoerd kan worden, let dan heel goed op de hoogspanningscomponenten tijdens de hulpverlening.

afb. 1 | link 1 | link 2 | link 3

MODTECH

Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

VEILIGHEID

Veiligheidsprincipes > Voorkomen van explosies

VEILIGHEID

Ford - Focus - 7 - Electric - 5dr hatchback
ID: 81127

Deactivering

Stabiliseer het voertuig:

- Blokkeer de wielen en bedien de handrem.
- Zet de versnellingskruiszekhendel in de P (park) positie.

Deactivering aandrijfsysteem:

- Wanneer de 'Ready' indicator in het instrumenten paneel oplicht, druk eenmaal op de Start-/Stop knop (zie afb. 1 en 2).
- Verwijder indien mogelijk de elektronische sleutel en bewaar deze op minimaal 5 m van het voertuig.
- Losnemen accukabels van de 12 Volt accu (zie link 1).

Indien motorcompartiment niet toegankelijk is druk op de pijl naar rechts voor meer informatie.

afb. 1   afb. 2   link 1

MODTECH

Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

VEILIGHEID

Veiligheidsprincipes > Voorkomen van explosies

VEILIGHEID

Ford - Focus - 7 - Electric - 5dr hatchback
ID: 81127

Deactivering

Stabiliseer het voertuig:
- Blokkeer de wielen en bedien de handrem.
- Zet de versnellingskruiszekhendel in de P (park) positie.

Deactivering aandrijfsysteem:
- Wanneer de 'Ready' indicator in het instrumenten paneel oplicht, druk eenmaal op de Start-/Stop knop (zie afb. 1 en 2).
- Verwijder indien mogelijk de elektronische sleutel en bewaar deze op minimaal 5 m van het voertuig.
- Losnemen accukabels van de 12 Volt accu (zie link 1).

Indien motorcompartiment niet toegankelijk is druk op de pijl naar rechts voor meer informatie.

afb. 1   afb. 2   link 1

MODTECH

Automatisch uitschakelen aandrijfsysteem

Hoofdstuk 4

CNG & LPG

CNG & LPG

Waar hopen gassen zich op bij een lekkage aan de installatie als de auto in een parkeergarage staat geparkeerd? Aardgas is lichter dus aan het plafond, LPG is zwaarder dus over de vloer.

CNG

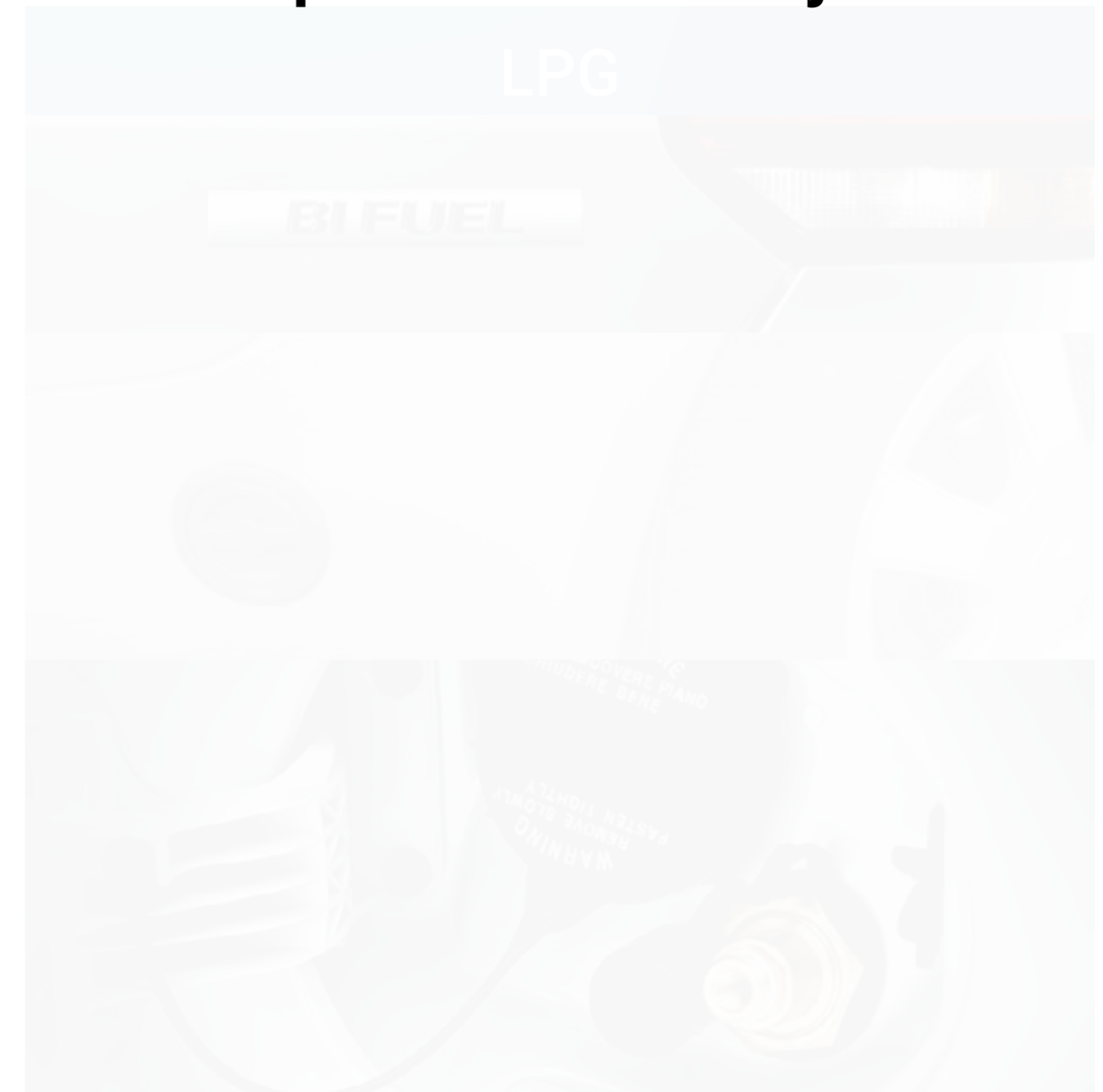
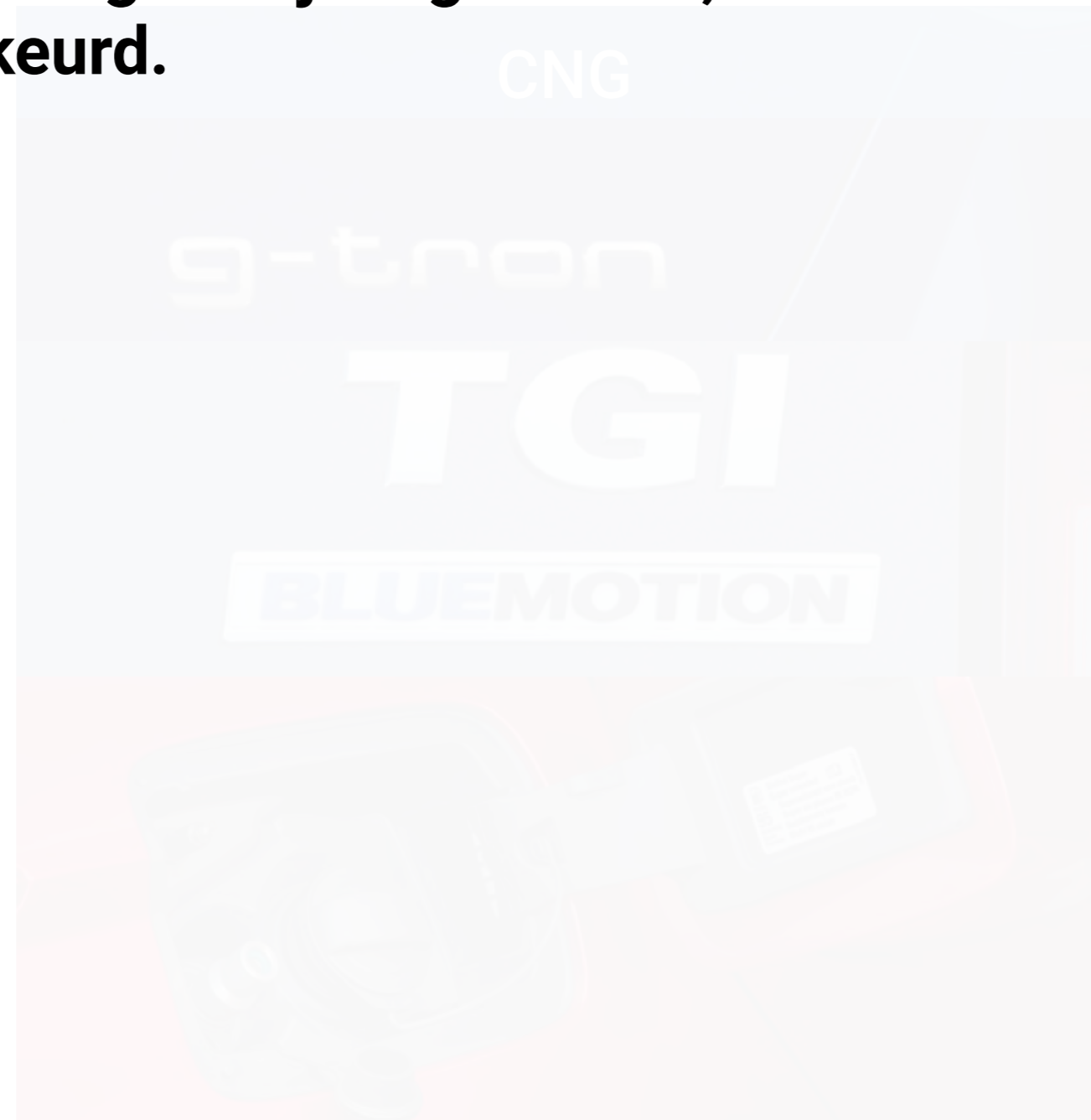
- Compressed Natural Gas
- Methaan
- Brandbaar gas
- Lichter dan lucht
- Geurstof
- > 200 Bar

LPG

- Liquefied Petroleum Gas
- Propaan/Butaan
- Brandbaar gas
- Zwaarder dan lucht
- Geurstof
- 6 > 8 Bar

CNG & LPG

Er zijn vele typen, af-fabriek en achteraf ingebouwd. Het CRS helpt je met als je zoekt op de kenteken gegevens. Wees alert, er komen ook auto's voorbij die illegaal zijn ingebouwd, een nieuwe auto wordt pas na het vierde jaar APK gekeurd.

CNG & LPG

Combinatie met benzine of diesel

Opslag in drukhouders > 200 Bar Gereduceerd naar 6 Bar

Meerdere drukhouders op meerdere plaatsen en van verschillende inhoud, bij bestelbussen kunnen er 5 tot 7 cilinders voor komen.

Drukhouder voorzien van veiligheidsventiel voor overdruk en een smeltveiligheid.

CNG & LPG

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Via kenteken bevraging

Voer kenteken in

Voor waarschuwing, klik op ok

Klik voertuig aan

The screenshot shows a mobile application interface for license plate verification. At the top, there is a header with the text "Voer kenteken in". Below this, there is a form with the following elements: a "Land:" label with a dropdown menu showing "Nederland" and a "Wizig" button; a license plate input field containing "ABZGBB" with a camera icon to its right and a "Zoeken" button; and a numeric keypad below the input field. The keypad has rows for numbers 1-0, symbols like @, #, €, &, *, (,), ^, ~, and a second row for %, -, +, =, /, \, |, ~, and a third row for ABC, a globe icon, and another ABC icon.

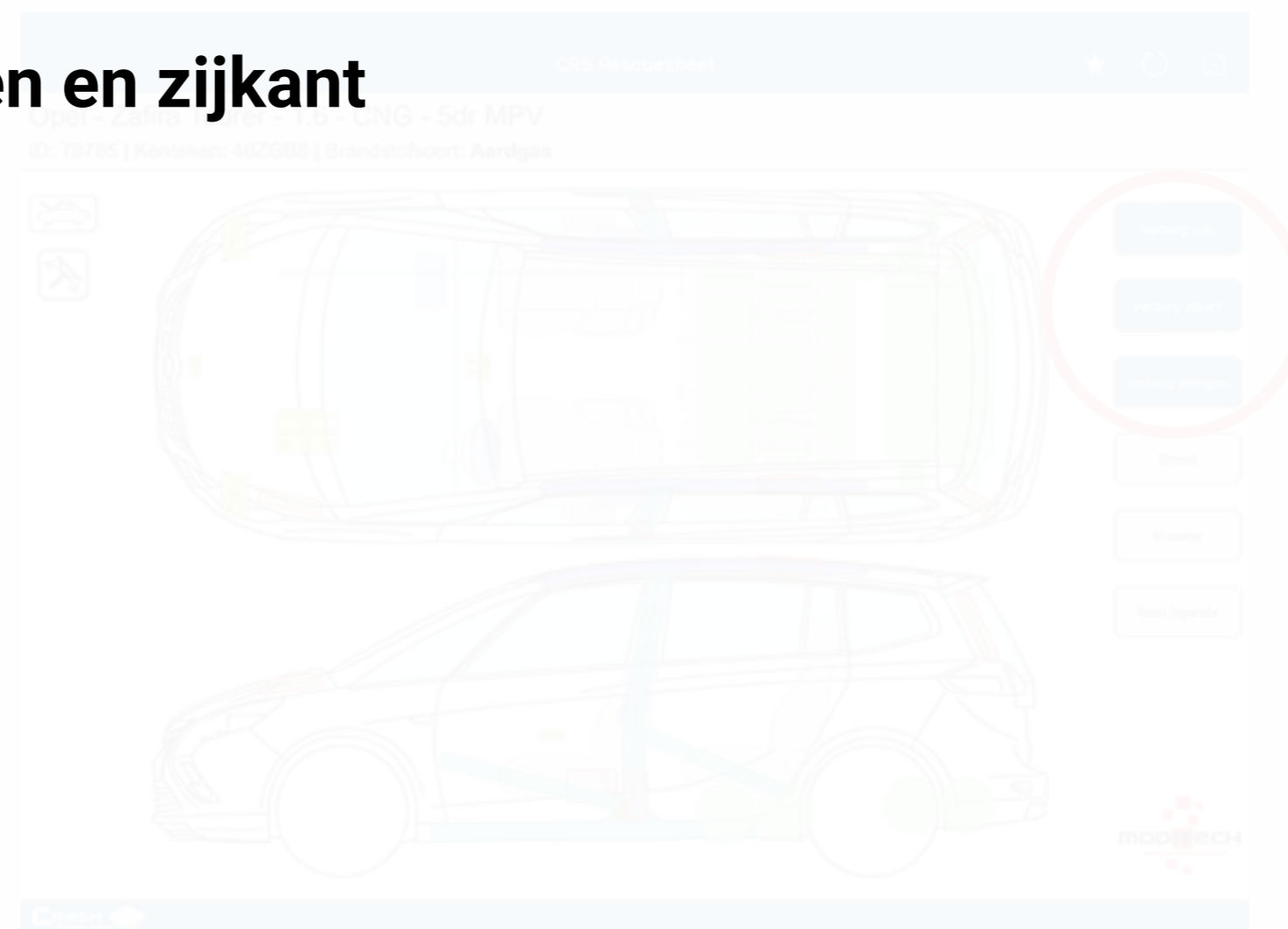
Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Gasinstallatie zichtbaar

Verberg dak – stoelen en zijkant

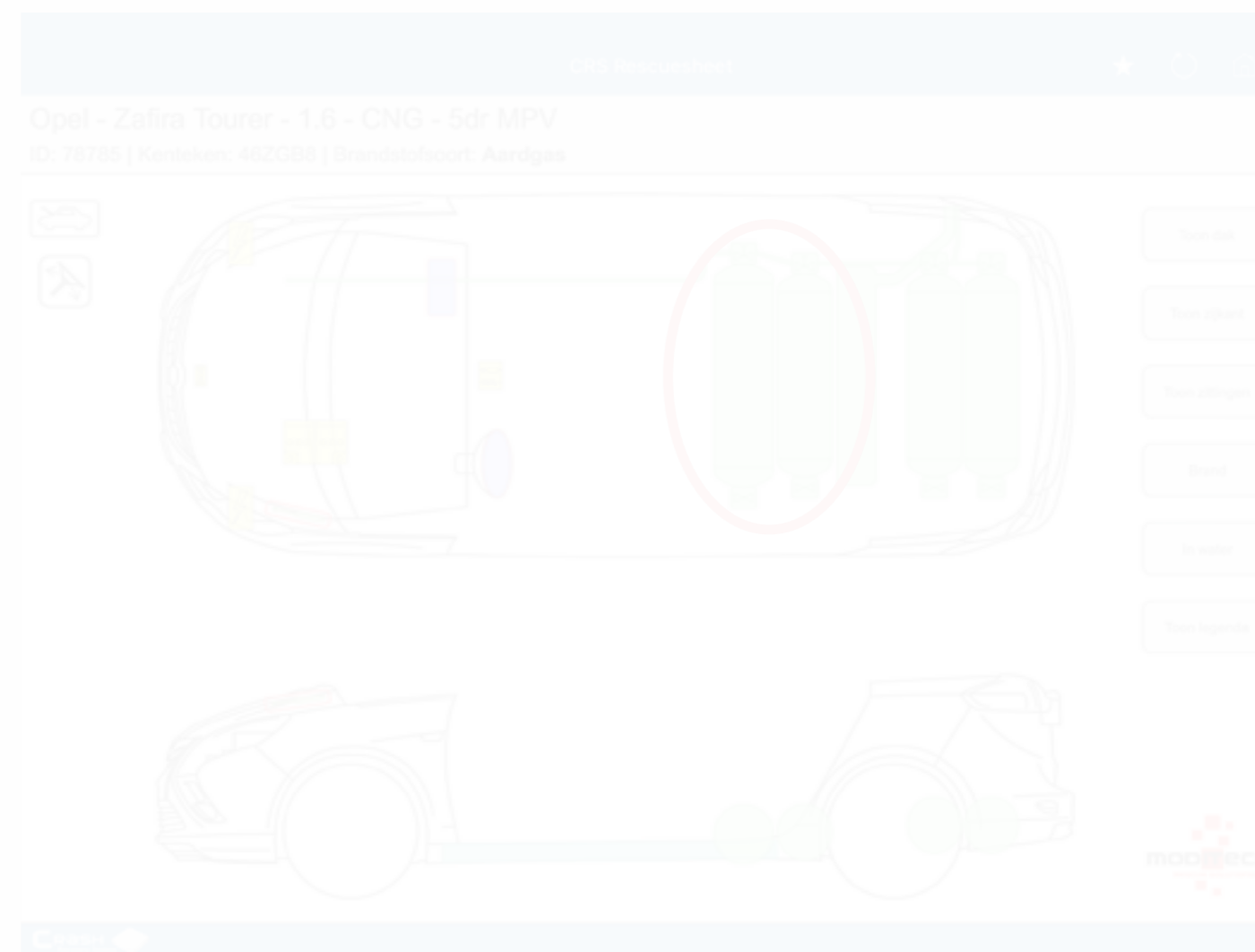
Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

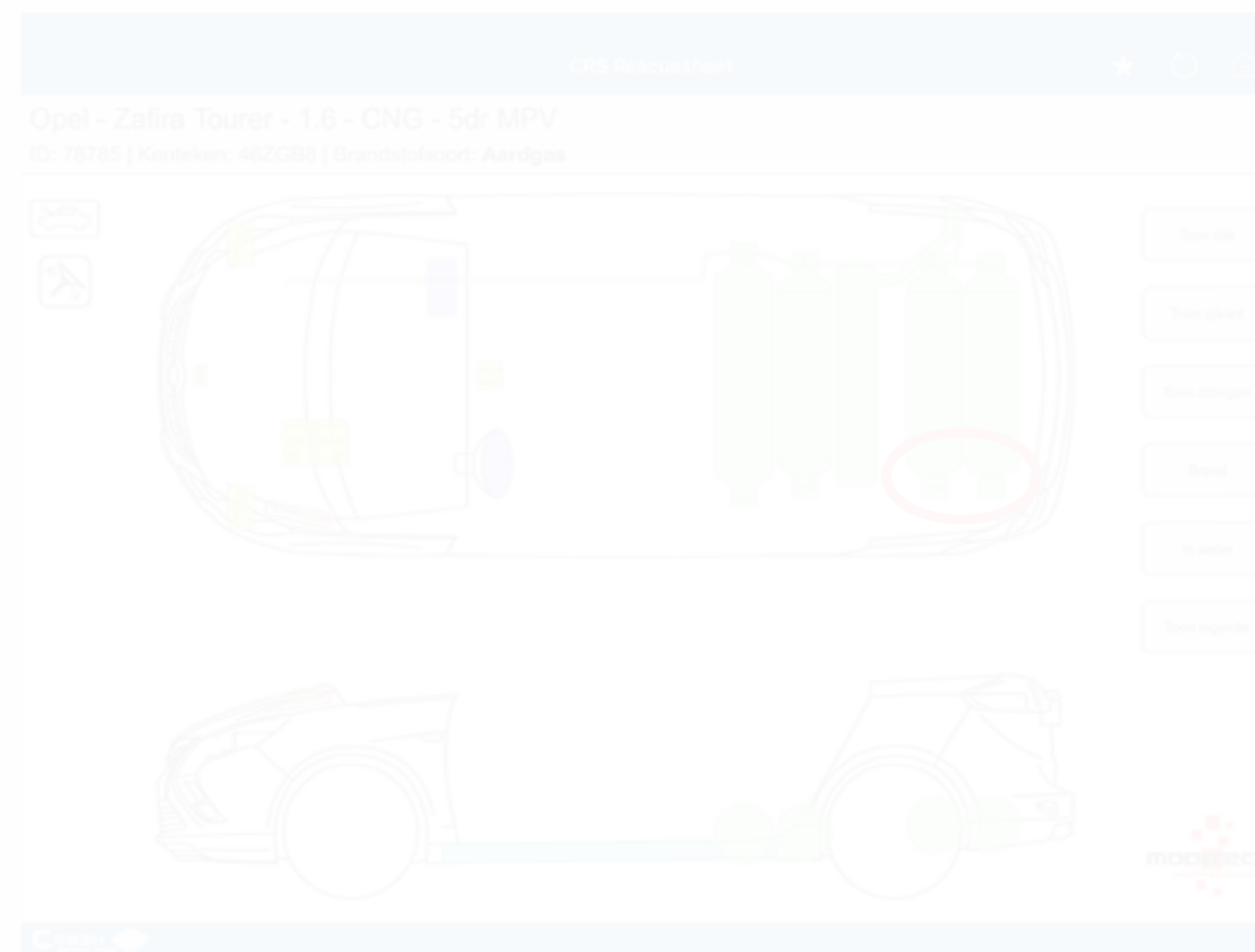
CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Klik de onderdelen aan voor meer informatie en afbeeldingen

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

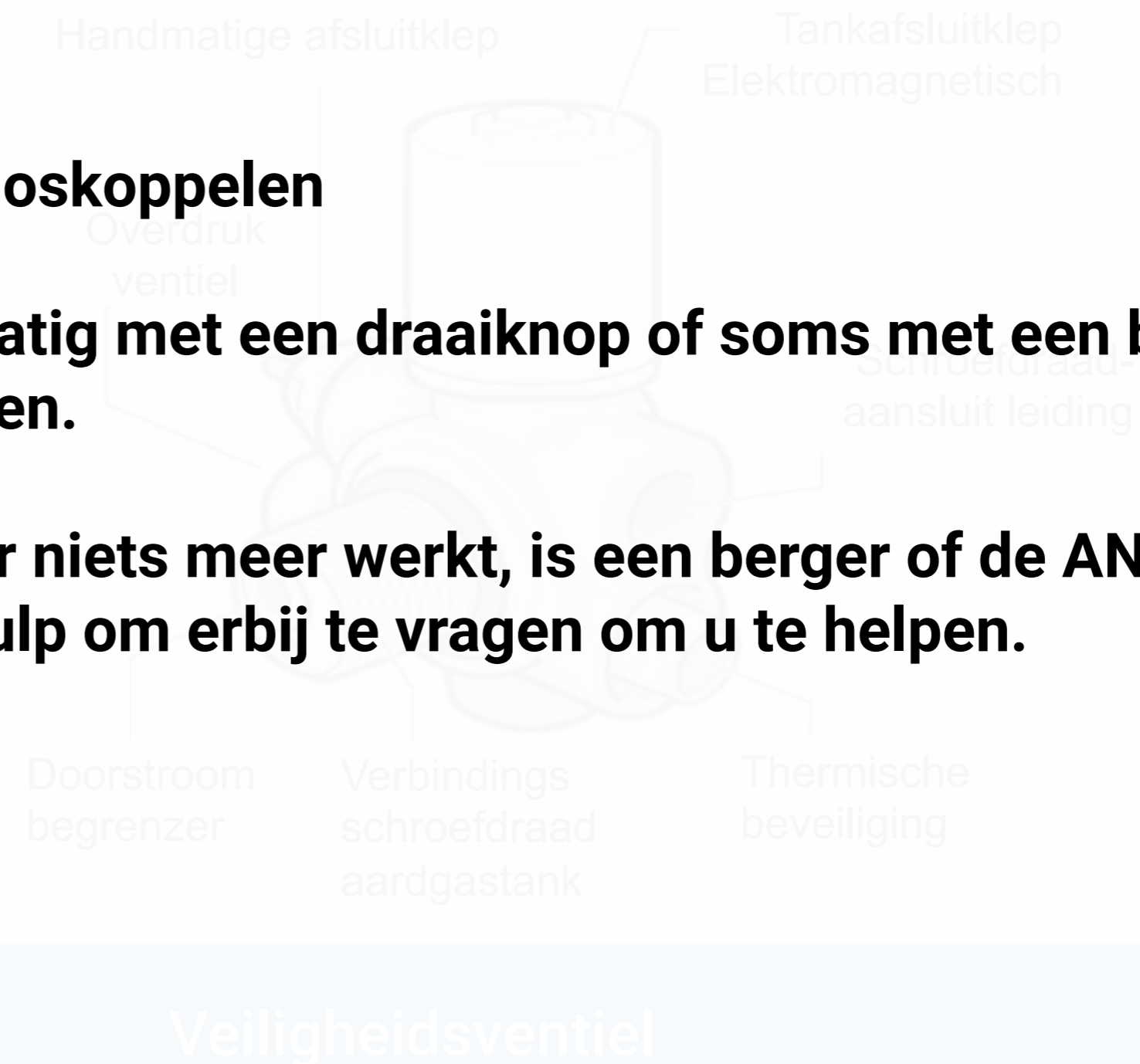
CNG & LPG

Om de tank af te sluiten begint u met het uitschakelen van het voertuig via het contact

Eventueel de 12 voltaccu loskoppelen

De afsluiter kunt u handmatig met een draaiknop of soms met een binnen zeskant sleutel dichtdraaien.

In geval van nood wanneer niets meer werkt, is een berger of de ANWB wegenwacht een goede hulp om erbij te vragen om u te helpen.

CNG & LPG

Wordt bediend via het contact of door het loshalen van de 12V accu.

Wanneer de stroom eraf is drukt de veer de klep dicht.

Sluit automatisch bij een ongeval door de SRS regeleenheid, maar alleen wanneer de gasinstallatie in de fabriek is ingebouwd.

Elektromagnetische afsluitklep

CNG & LPG

Volg in het CRS de aanwijzingen om de gasklep handmatig te sluiten.

Handmatige afsluitklep

CNG & LPG

Treedt inwerking bij een lekkage (leidingbreuk-beveiliging) de afsluitkogel zal bij een lek in de hogedrukleiding door de uitstroom in de kogelzitting worden gedrukt. De doorstroom is dan zeer minimaal. De afsluiter kan dan niet meer handmatig of met het contact worden bediend, de tank zal zeer langzaam leeglopen waarbij de kans op een gevaarlijke gaswolk zeer klein is. (buiten laten staan uiteraard)

Let op!

Deze storing is niet handmatig op te heffen

CNG & LPG

Om reden van de smeltveiligheid is het blussen/koelen van de afsluiter bij een brandend voertuig **NIET** veilig, door het bluswater kun je de smeltveiligheid buiten dienst houden, dan bestaat de kans dat de druk in de tank oploopt en deze kan bezwijken!

Thermische beveiliging of smeltveiligheid

CNG & LPG

Glasbuisje

Uitstroomopening

Normale situatie

Temperatuurstijging
> 110 °C

Thermische beveiliging of smeltveiligheid

CNG & LPG

Glasbuisje

Loodkogeltje

Uitstroomopening

Normale situatie

Temperatuurstijging
> 110 °C

Thermische beveiliging of smeltveiligheid

CNG & LPG

Glasbuisje

Loodkogeltje

Gas wordt in keer afgeblazen

Uitstroomopening

Normale situatie

Temperatuurstijging
> 110 °C

Thermische beveiliging of smeltveiligheid

CNG & LPG

Voorwaarschuwing aardgas

Druk op ok

Waarvoor wilt u zoeken?

Land:

Kenteken:

VOLVO, V70, Stationwagen, Z
Geldig CRS resultaat (1): CNG voertuig.

Volvo - V70 - T5 - 5dr s
ID: 87126170_00_00_00001111

Crash

Achteraf ingebouwde gasinstallatie

CNG & LPG

Goedgekeurde installatie door RDW

Klik voertuig aan

Geen installatie zichtbaar

Vermelding brandstof CNG

Geen koppeling met het CRS!

Achteraf ingebouwde gasinstallatie

CNG & LPG

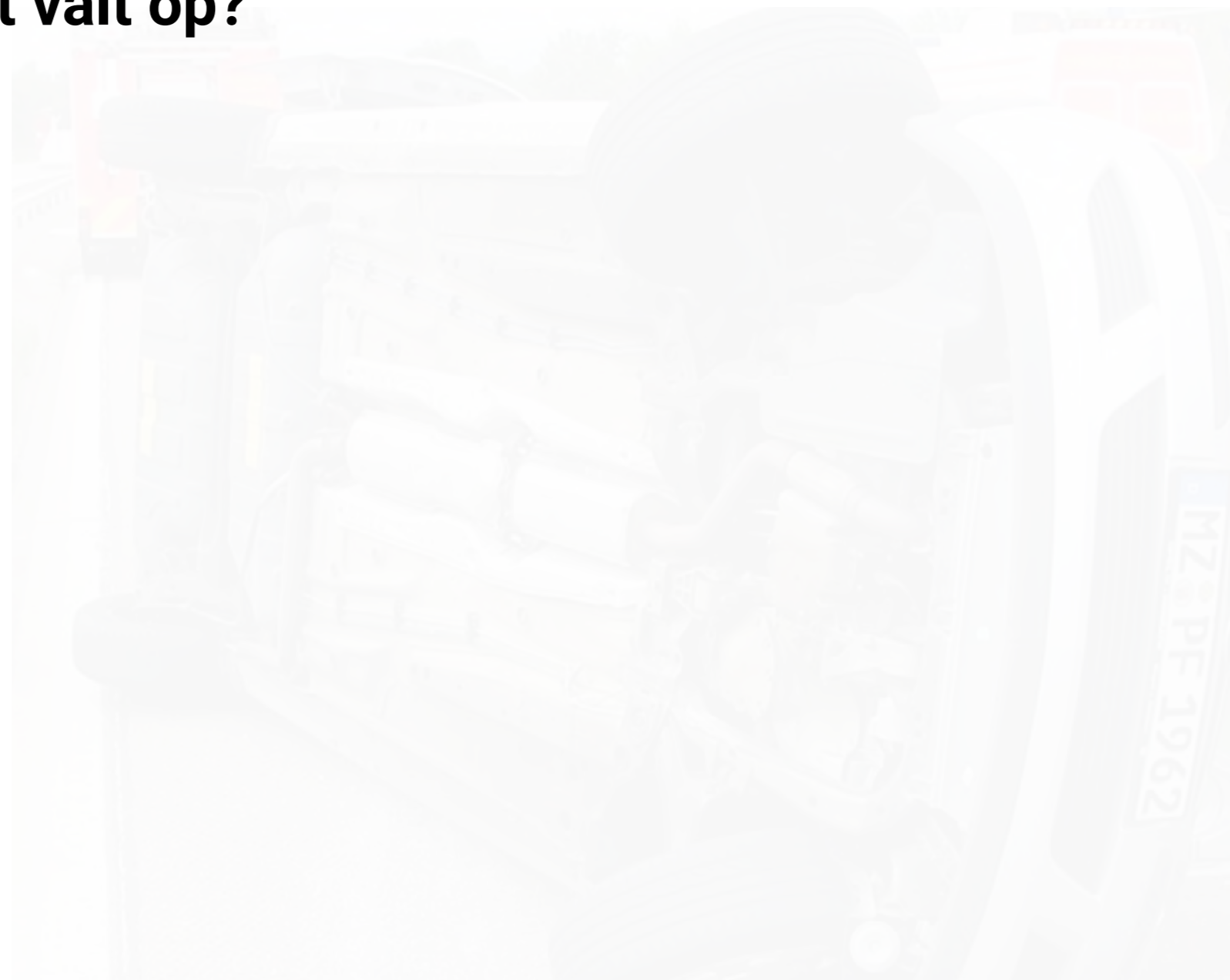

Praktijk voorbeeld 1

CNG & LPG

Wat valt op?

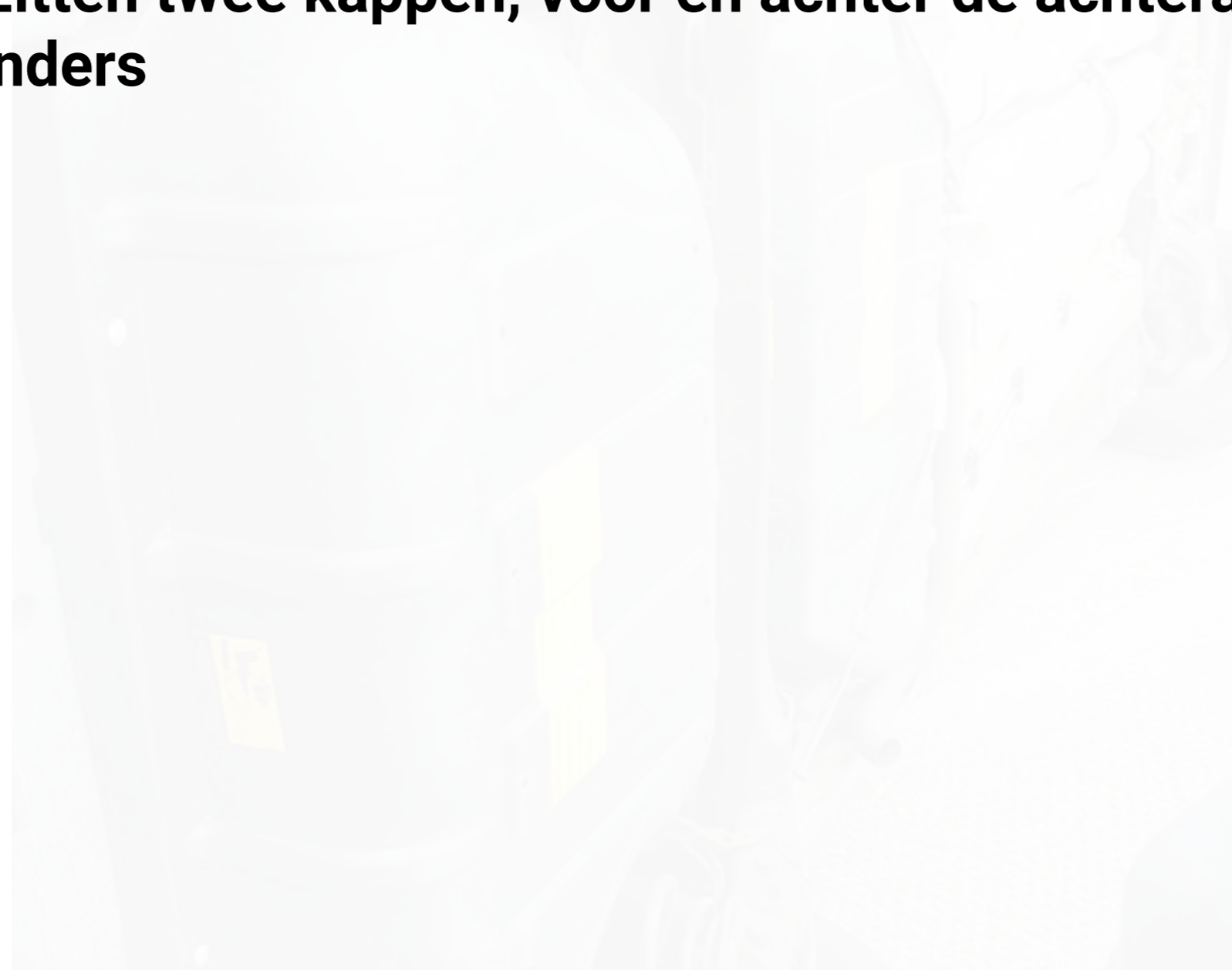
Wat valt op?

Praktijk voorbeeld 1

CNG & LPG

Er zitten twee kappen, voor en achter de achteras, deze bedekken de CNG cilinders

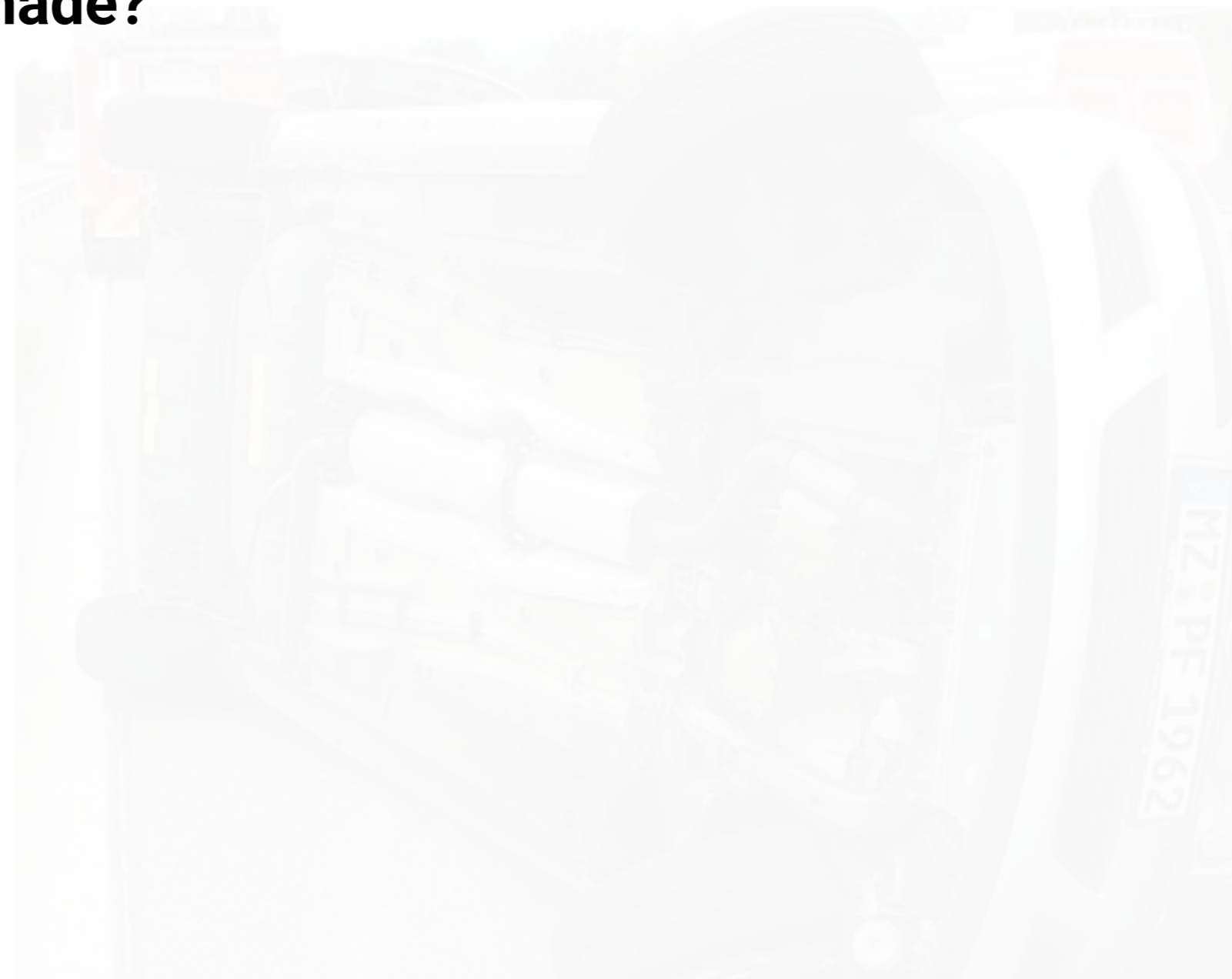
Wat valt op?

Praktijk voorbeeld 1

CNG & LPG

Schade?

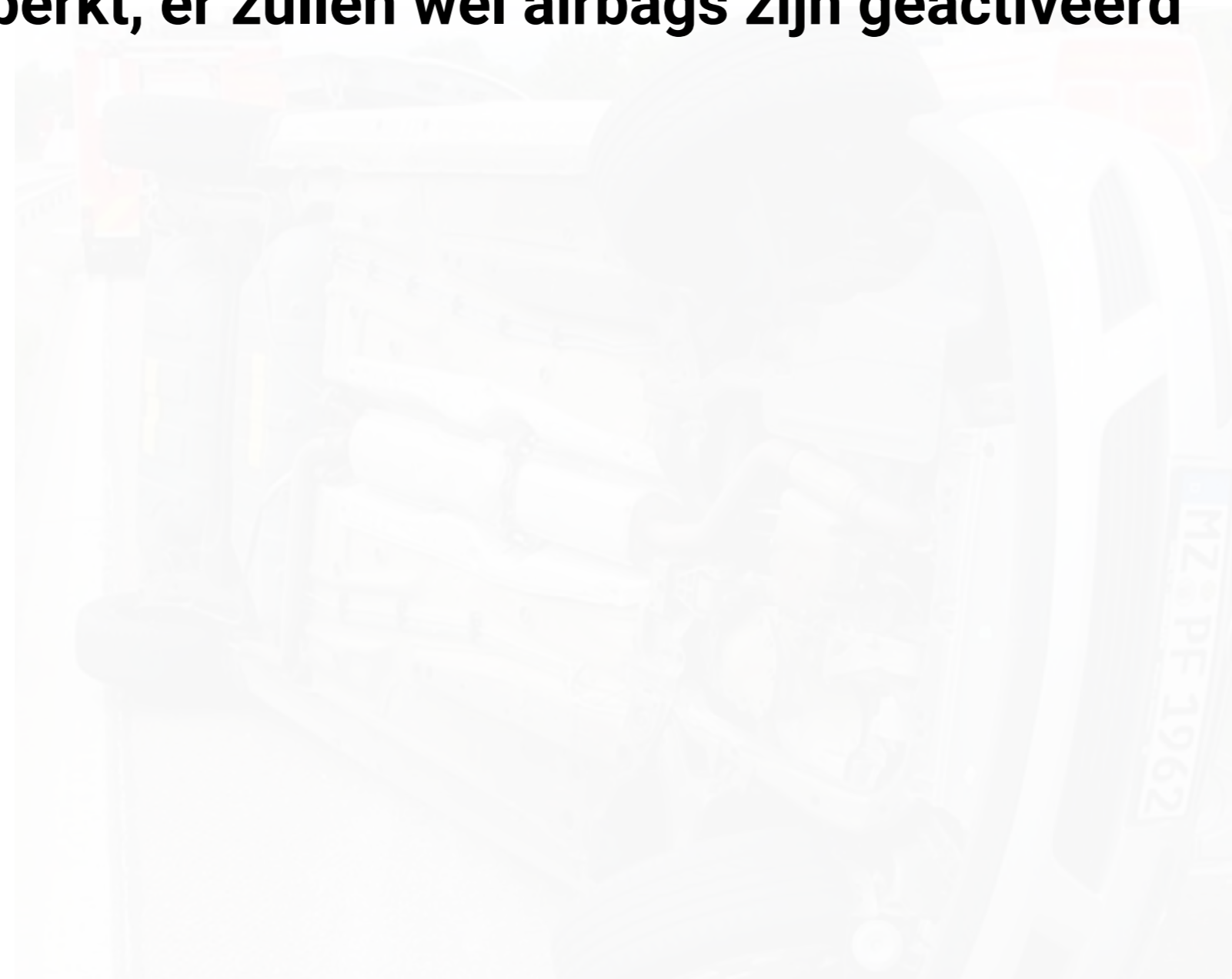
Wat valt op?

Schade?

CNG & LPG

Beperkt, er zullen wel airbags zijn geactiveerd

Wat valt op?

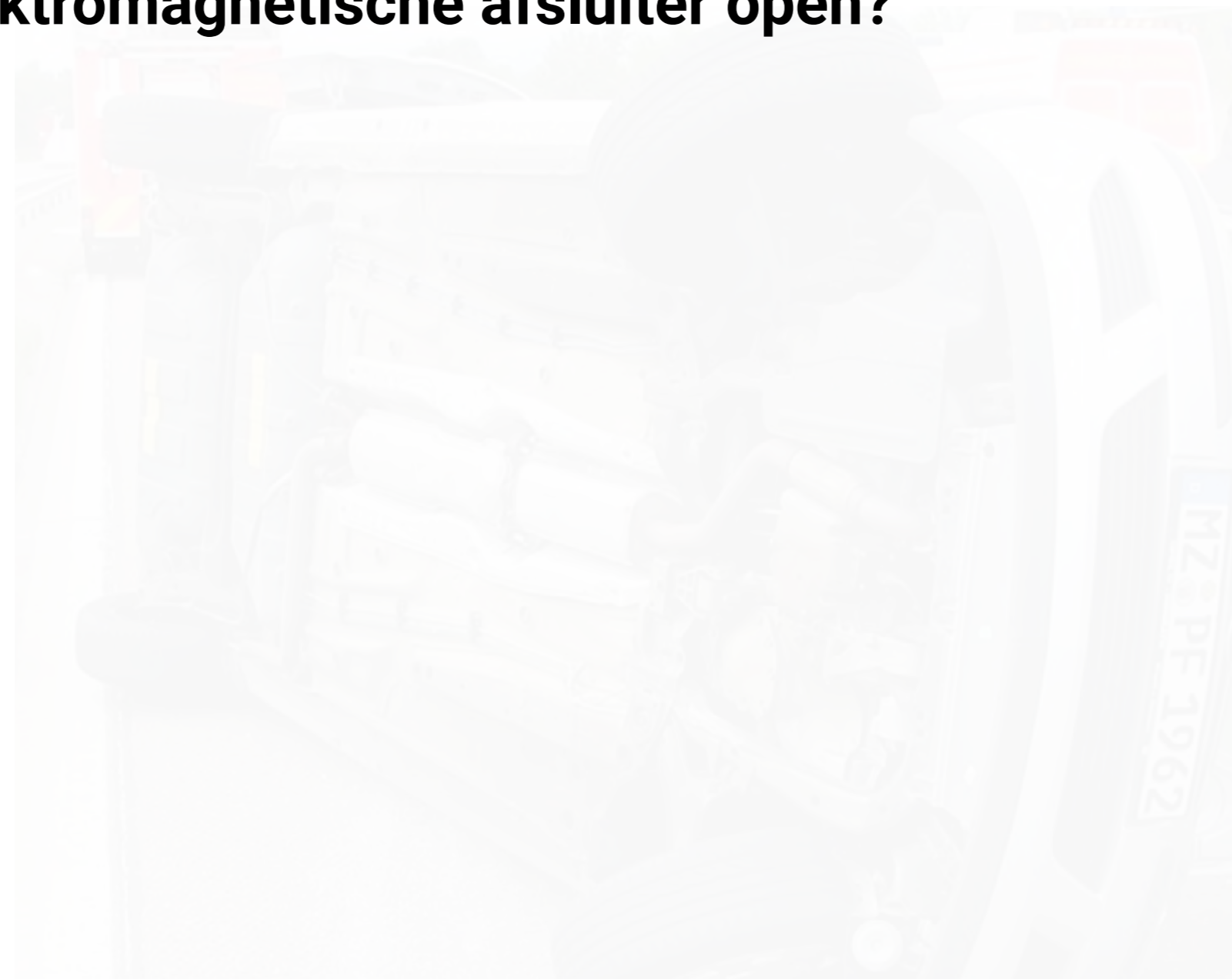
Schade?

Airbag geactiveerd?

CNG & LPG

Elektromagnetische afsluiter open?

Wat valt op?

Schade?

Airbag geactiveerd?

Elektromagnetische afsluiter open?

CNG & LPG

**Wanneer af-fabriek ingebouwd zal de SRS eenheid de afsluiters dichtsturen.
Bij achteraf inbouw is er GEEN koppeling met de SRS eenheid, dan wordt de
afsluiter NIET automatisch gesloten.**

Schade?

Airbag geactiveerd?

Elektromagnetische afsluiter
open?

Hoe deze sluiten?

Praktijk voorbeeld 1

CNG & LPG

CNG & LPG

Auto van de weg geraakt

Praktijk voorbeeld 2

CNG & LPG

Welk type gas is hierbij betrokken? LPG, want de wolk is zwaarder dan lucht!

Auto van de weg geraakt

Bij het terug op vier wielen zetten
gebeurde het volgende

CNG & LPG

Met een waterstraal kun je het gas niet neerslaan, maar door de luchtbeweging kun je wel de concentratie verdunnen.

Airbags geactiveerd, de gastank niet gesloten, dus achteraf inbouw.

Auto van de weg geraakt

Personen zettten
gebeurde het volgende

Benoem plan van aanpak
veiligstellen incident

CNG & LPG

Module
LPG

CNG & LPG

Procedure opvragen voertuig-
informatie gelijk als die van CNG

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Procedure opvragen voertuig-
informatie gelijk als die van CNG

Inbouwlocatie gastank

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Procedure opvragen voertuig-
informatie gelijk als die van CNG

Inbouwlocatie gastank

Verberg dak, zijkant en zittingen

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Procedure opvragen voertuig-
informatie gelijk als die van CNG

Inbouwlocatie gastank

Verberg dak, zijkant en zittingen

Klik gastank en/of veiligheidsventiel
aan voor informatie en afbeeldingen

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

CNG & LPG

Procedure opvragen voertuig-
informatie gelijk als die van CNG

Inbouwlocatie gastank

Verberg dak, zijkant en zittingen

Klik gastank en/of veiligheidsventiel
aan voor informatie en afbeeldingen

Af fabriek geïnstalleerde gasinstallaties

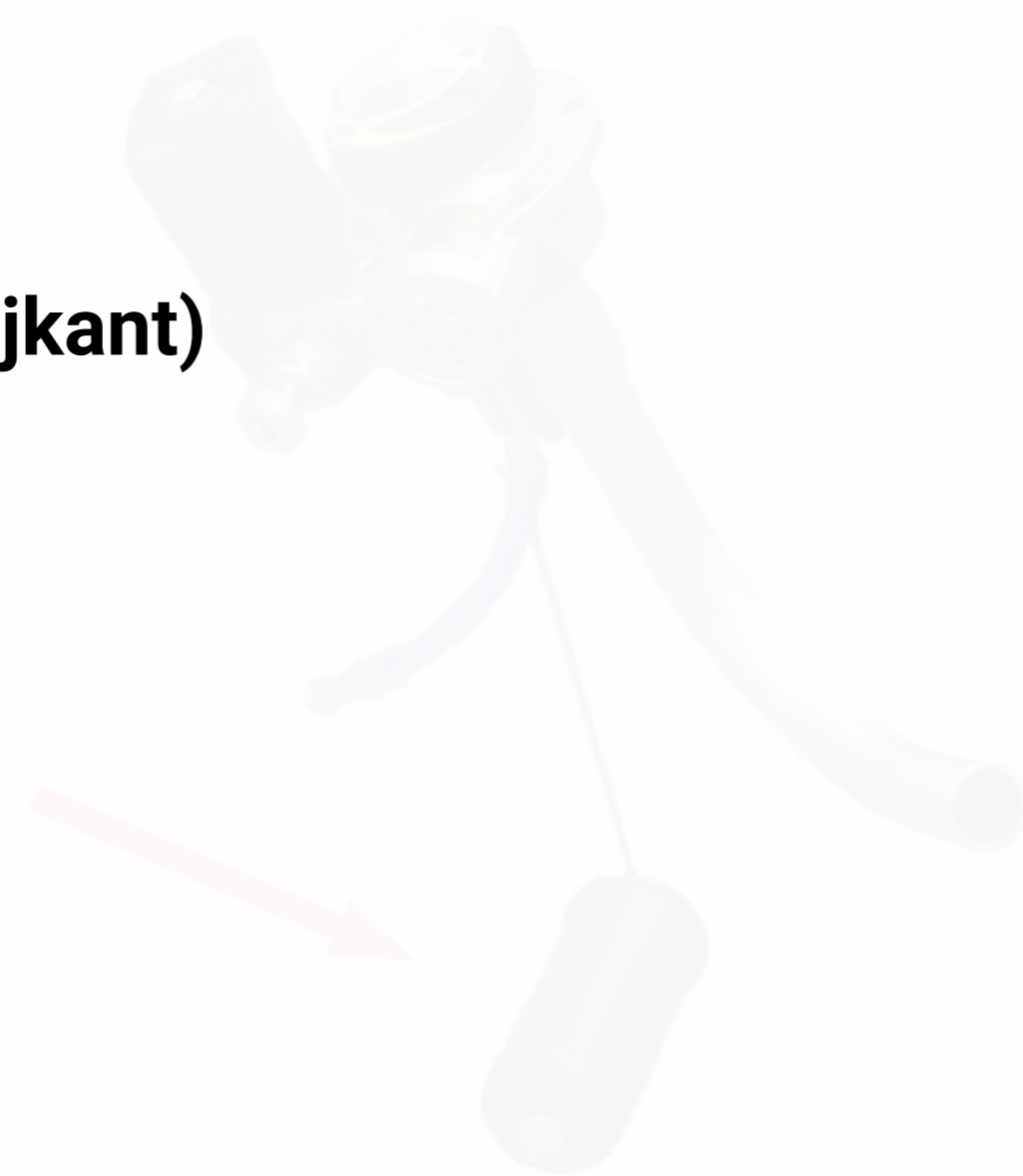
CNG & LPG

Elektromagnetische afsluiter

Handmatige afsluitklep

Overdruk ventiel (met de gaatjes in de zijkant)

80% vulleiding

Veiligheidsventiel

CNG & LPG

Een LPG tank kent geen smeltveiligheid! De drukverhoging door de brand zal de overdrukklep laten openen.

Wanneer de druk weer zakt doordat het gas uitstroomt, zal de klep weer even sluiten, daardoor pulseert een LPG tank bij brand.

Overdrukkventiel LPG

Hoofdstuk 5

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

48 Volt accu i.v.m. groter stroomverbruik

Schokdempers en achterwielen elektronisch aangestuurd

Start-stop wordt ook gevoed uit de stroom van het systeem

Als de accu ook de aandrijving via de dynamo ondersteunt, wordt er over 'mild-hybrid' gesproken

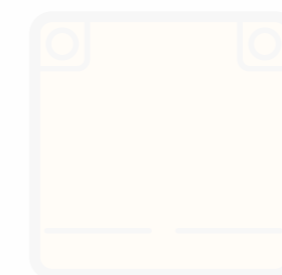
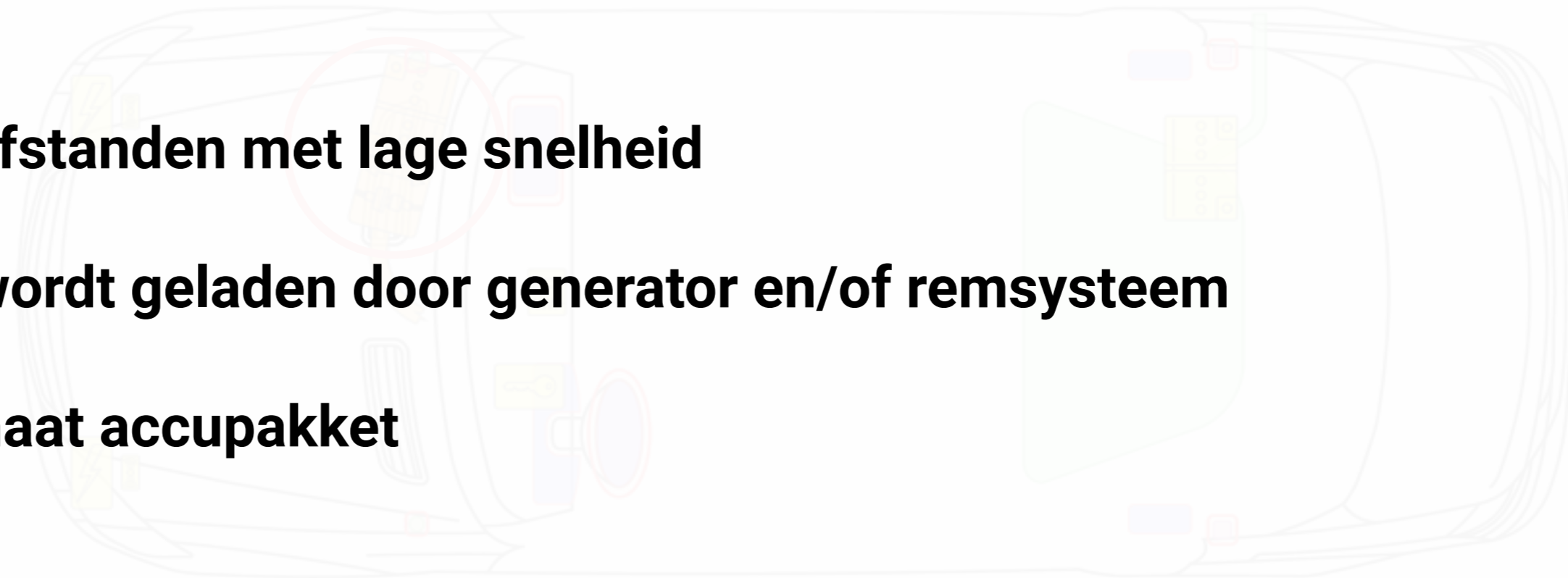
HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Elektromotor ondersteund verbrandingsmotor wanneer er meer vermogen wordt gevraagd

Bij korte afstanden met lage snelheid

HV-accu wordt geladen door generator en/of remsysteem

Klein formaat accupakket

Mild-Hybride

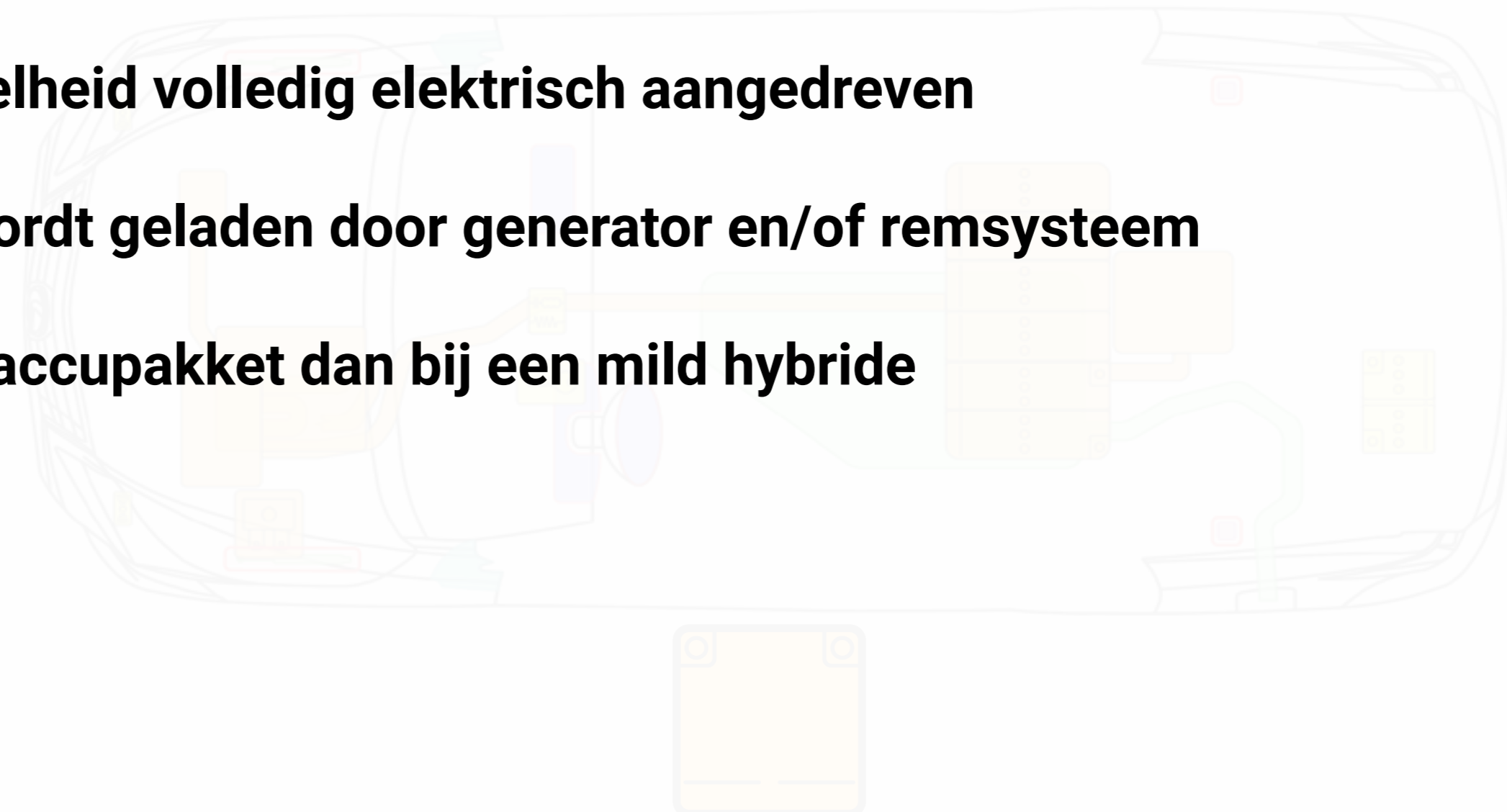
HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Verbrandingsmotor en elektromotor werken afzonderlijk of gelijktijdig

Bij lage snelheid volledig elektrisch aangedreven

HV-accu wordt geladen door generator en/of remsysteem

Groter HV-accupakket dan bij een mild hybride

Full Hybride

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accu wordt geladen via een oplaadpunt met een stekker 230 of 400 volt wisselstroom of een gelijkstroom laadpaal.

Draadloos laden komt ook voor!!

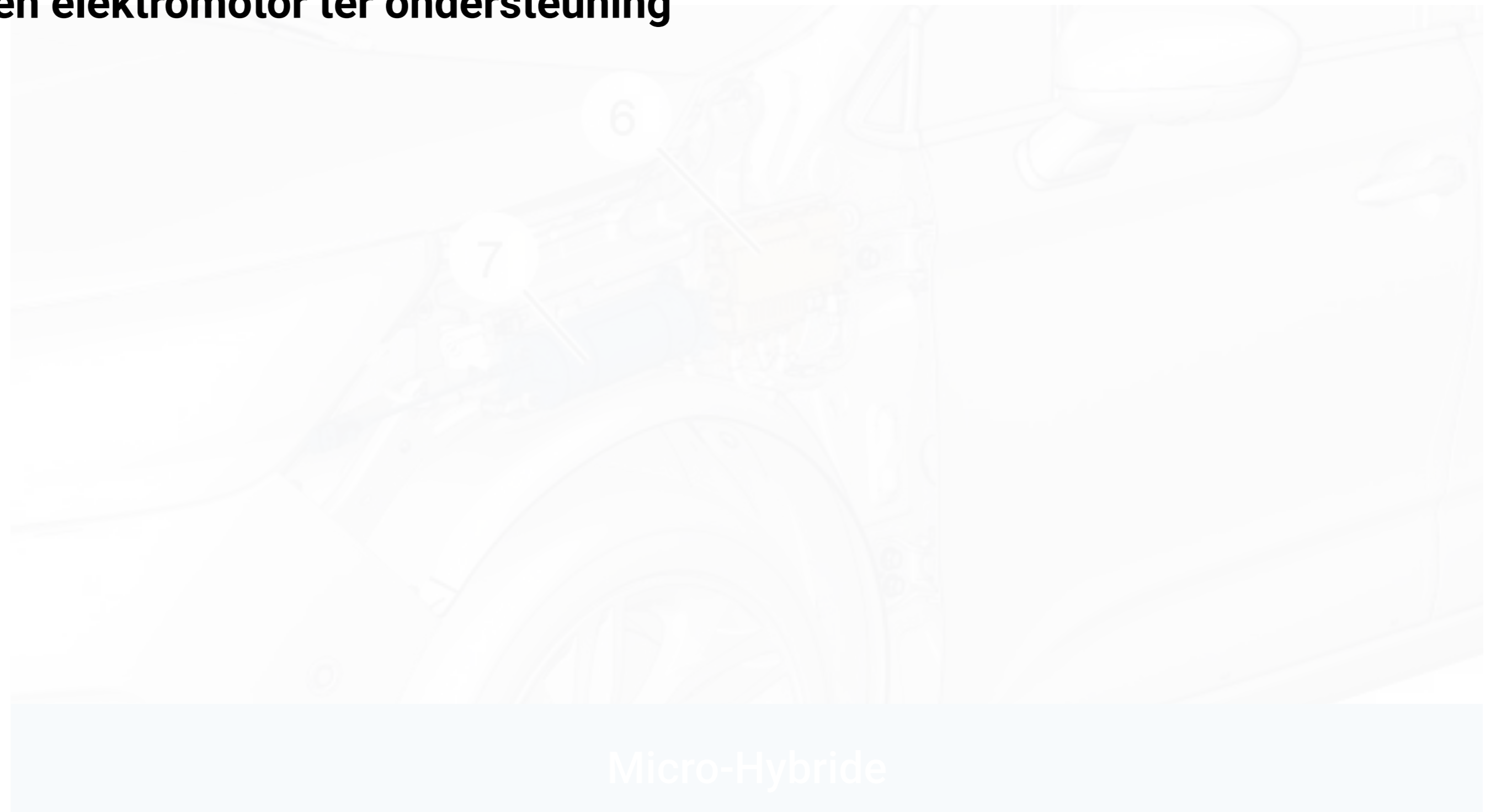
Snel laden tot 350KW is mogelijk, maar kom je bij thuislaadpalen niet tegen.

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Geen elektromotor ter ondersteuning

Micro-Hybride

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

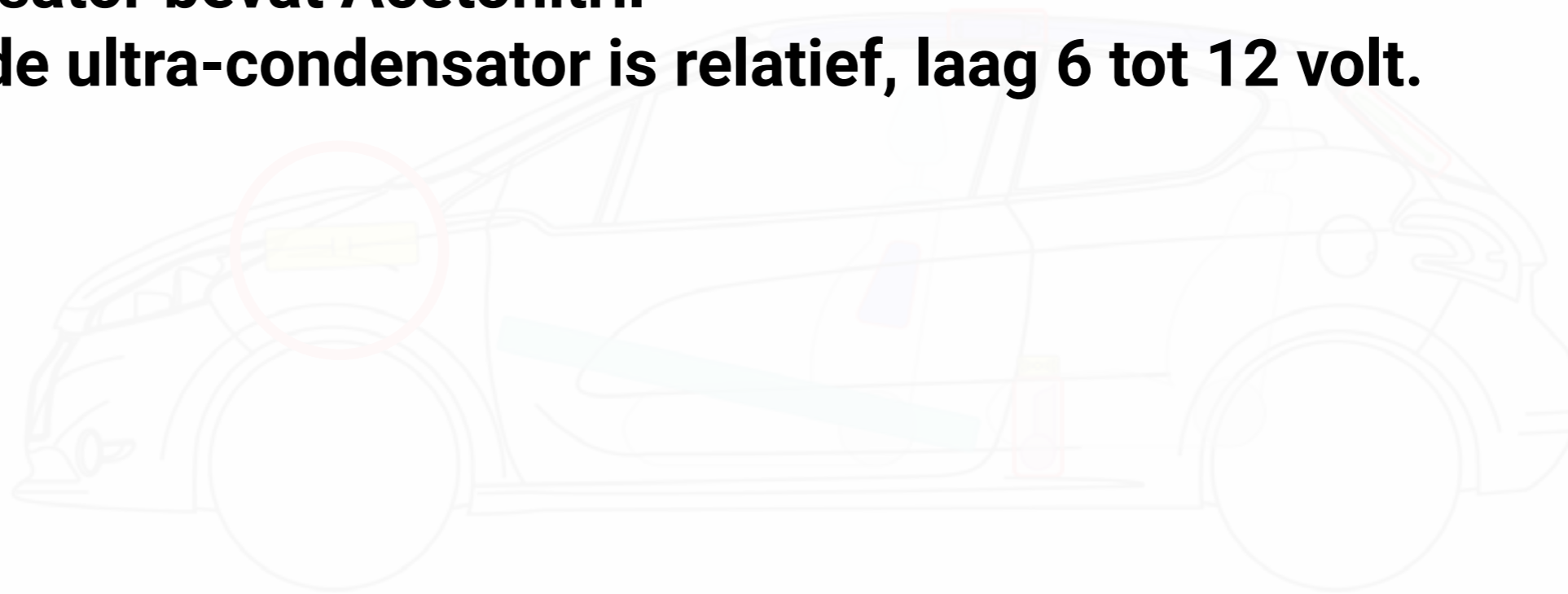
Micro-hybride auto's beschikken over een Start-Stop systeem

Micro-Hybride

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

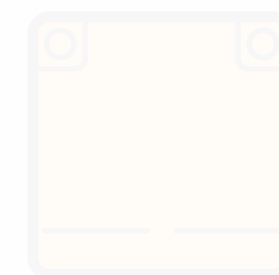
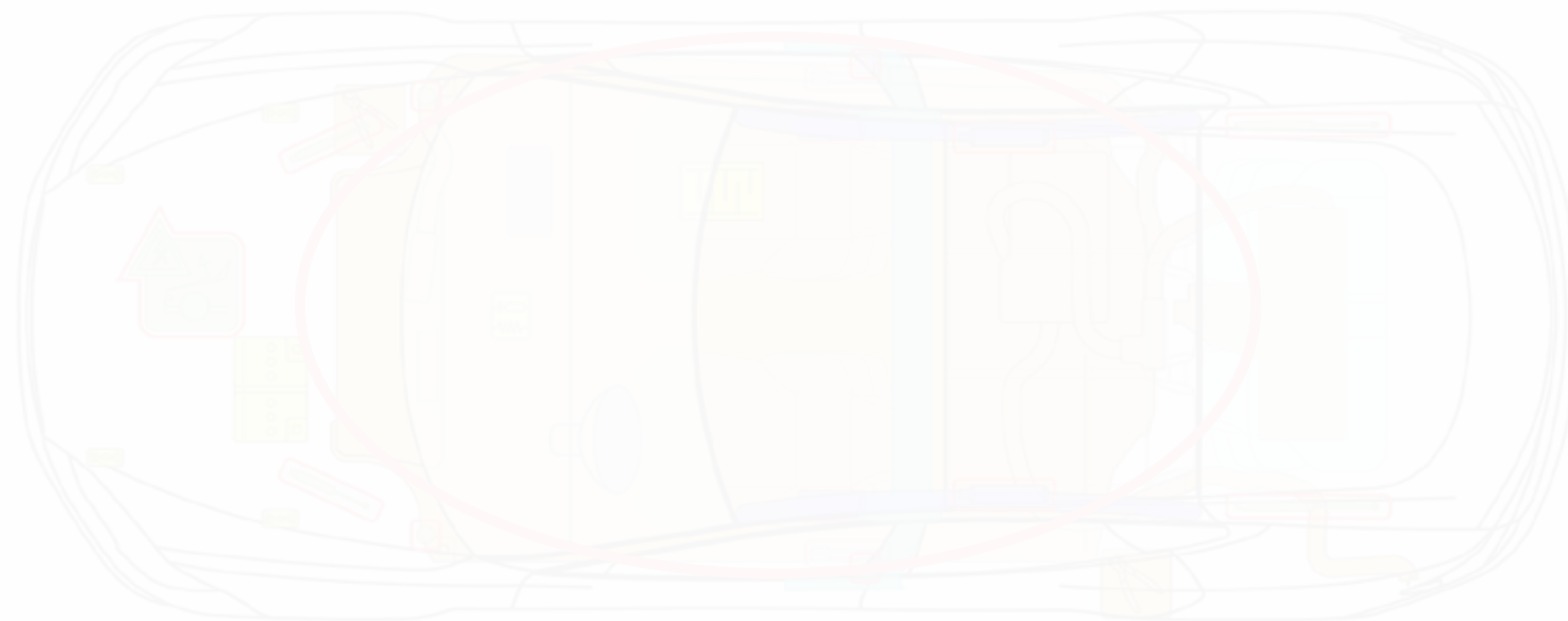
Let op!
Ultra-condensator bevat Acetonitril
Spanning in de ultra-condensator is relatief, laag 6 tot 12 volt.

Micro-Hybride

**HYBRIDE EN
ELEKTRISCH**

Groot accupakket

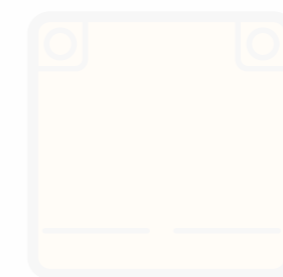

Elektrisch

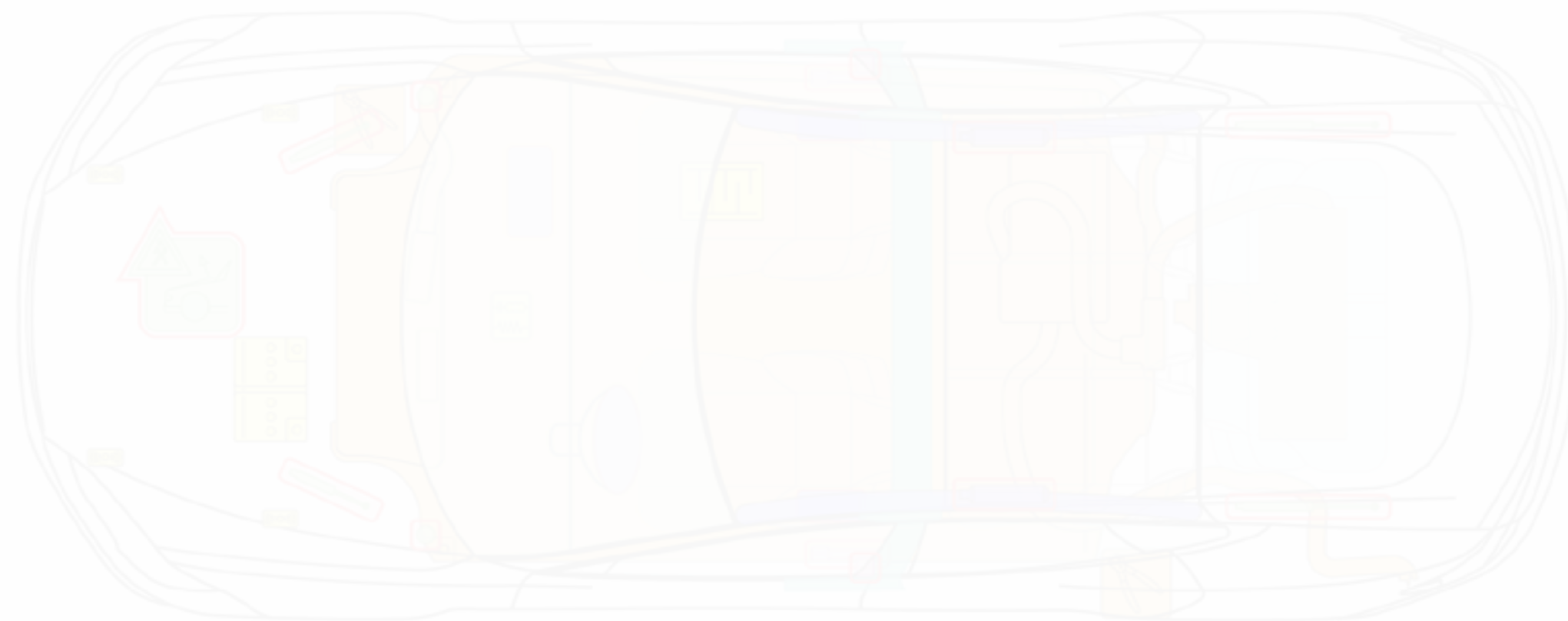
**HYBRIDE EN
ELEKTRISCH**

Gehele bodemplaat

Elektrisch

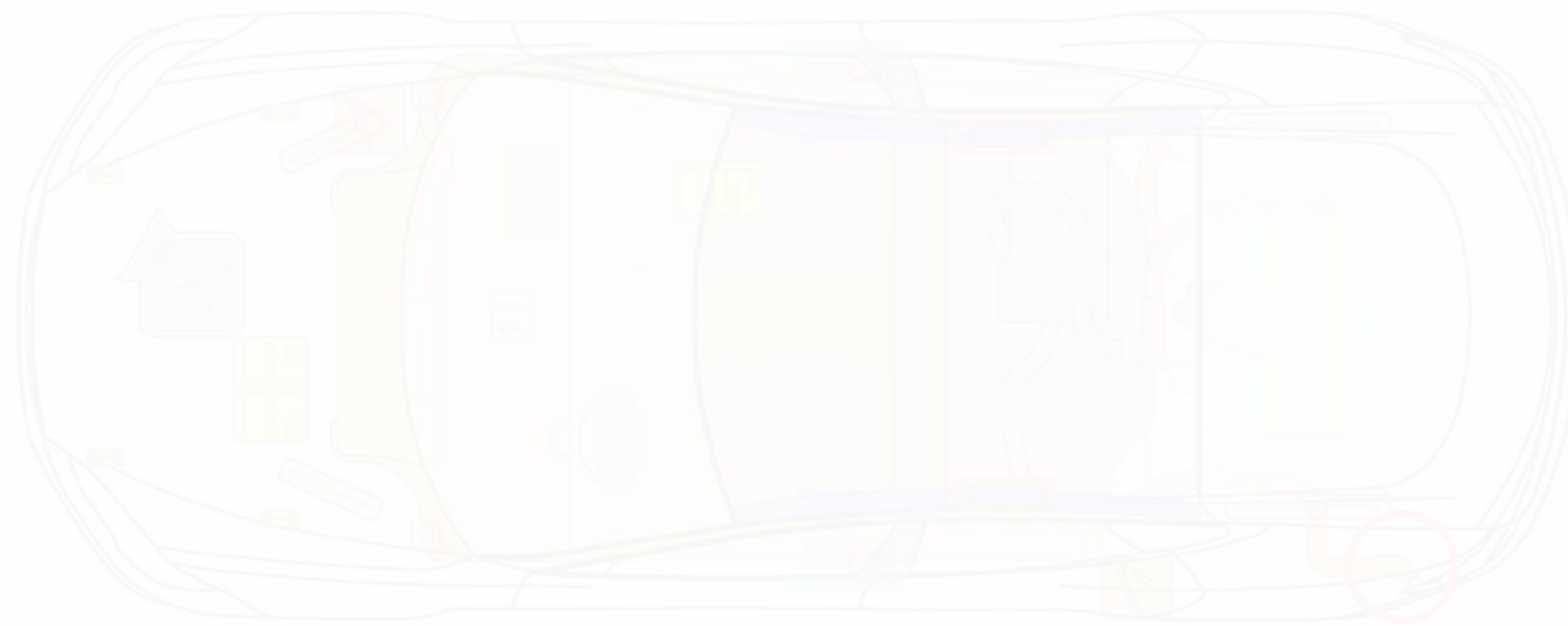
HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Elektrisch

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

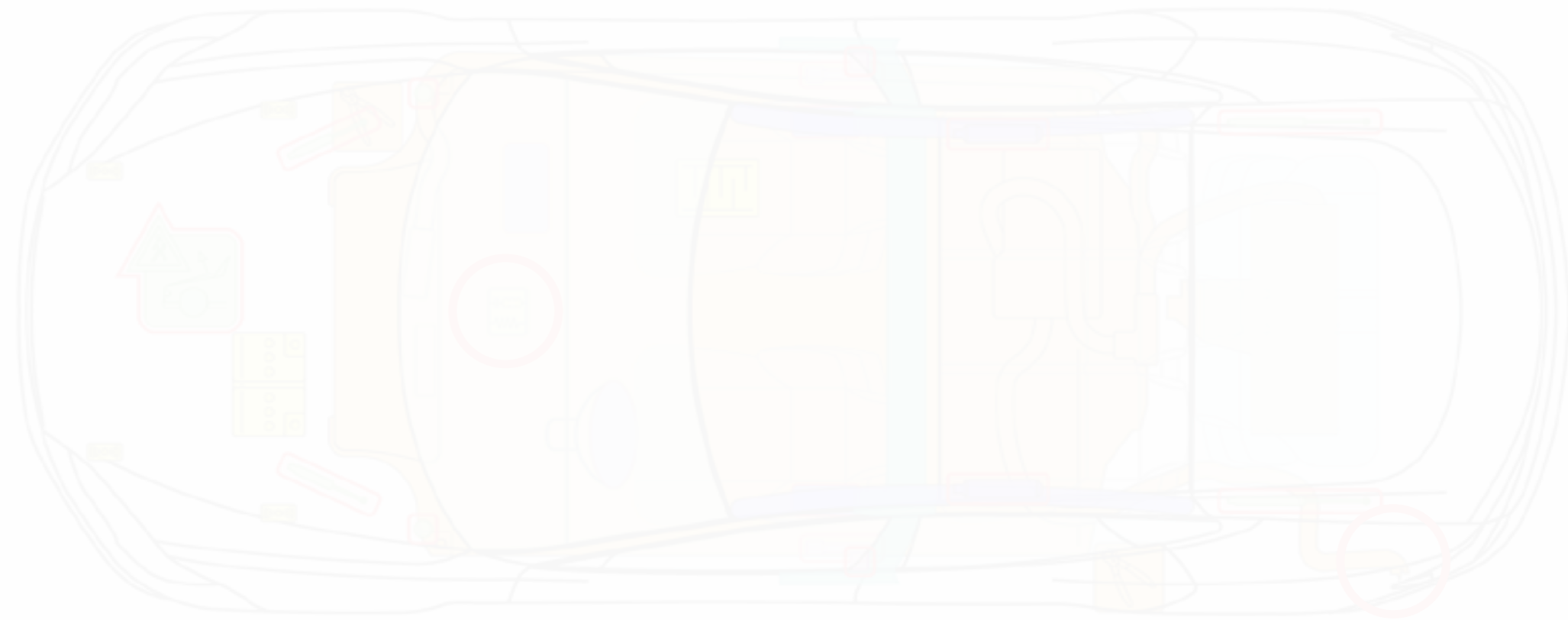
Laden via stekker aansluitpunt

Elektrisch

**HYBRIDE EN
ELEKTRISCH**

Automatisch uitschakelen HV accu bij activering SRS

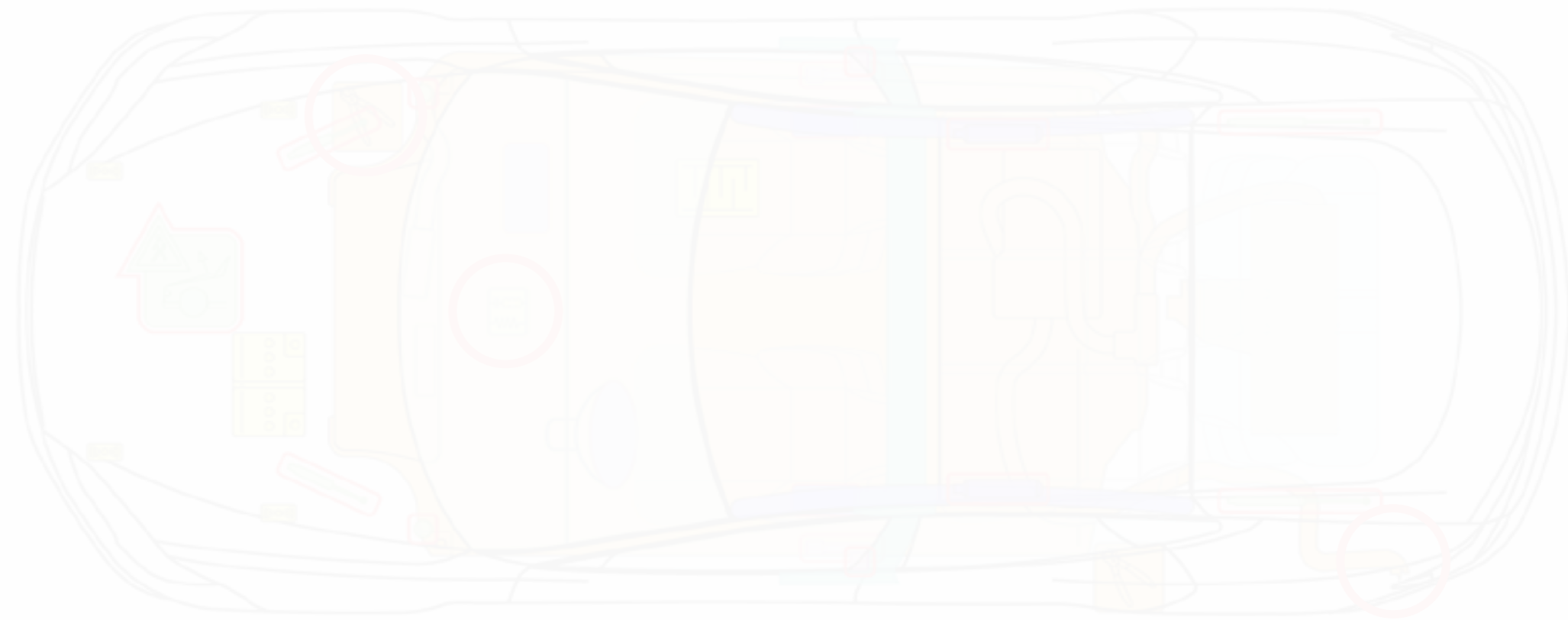

Elektrisch

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Nood-deactiveringskabel of meerdere mogelijkheden om te deactiveren

Elektrisch

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Elektrische aandrijving

Verbrandingsmotor die generator aandrijft voor bijladen HV-accupakket

Range-Extender

**HYBRIDE EN
ELEKTRISCH**

Aansluitpunt stekker voor laadpaal

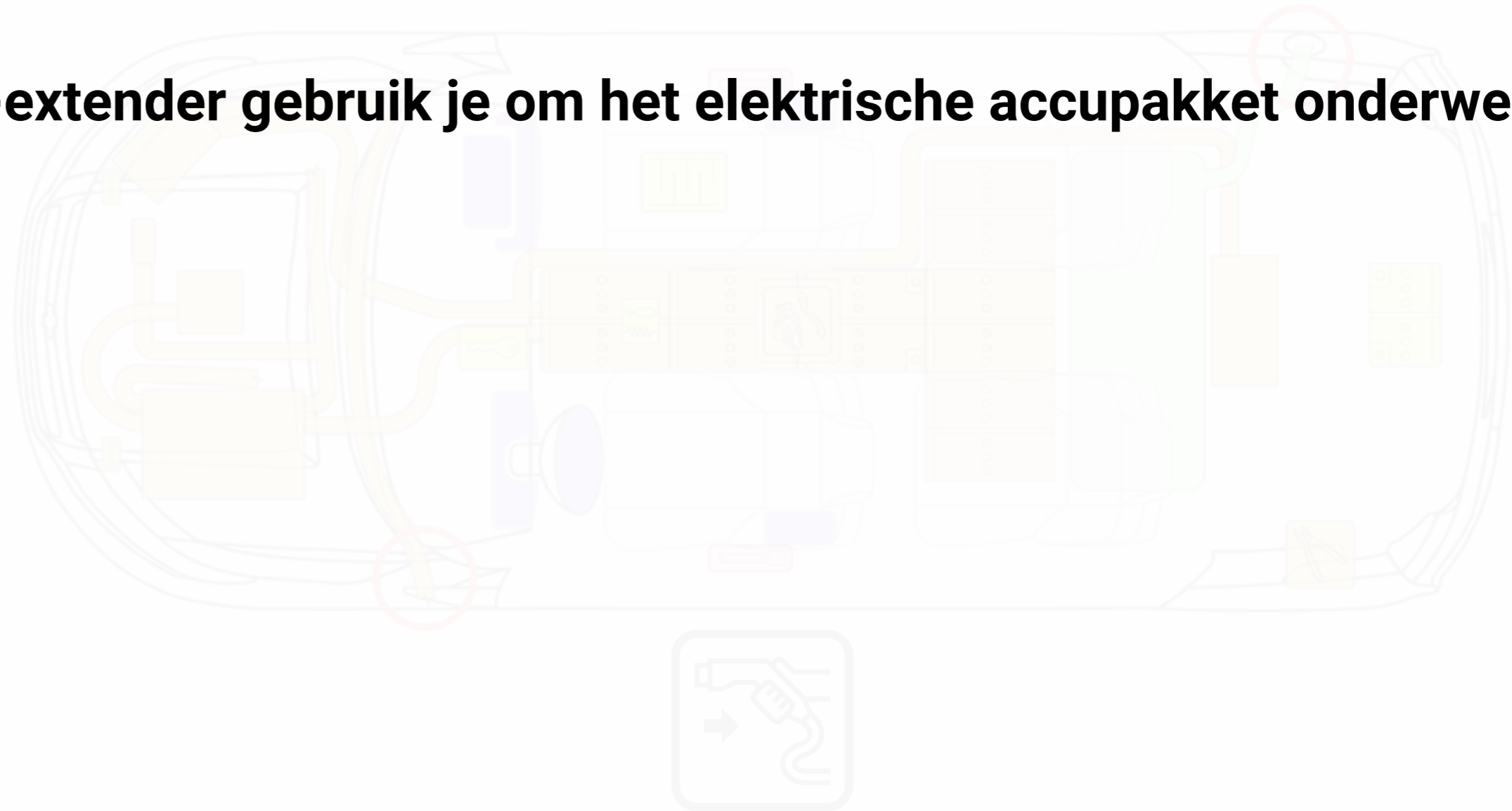

Range-Extender

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Vulopening brandstoftank

Een range-extender gebruik je om het elektrische accupakket onderweg bij te laden.

Range-Extender

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Aandachtspunten voor de hulpverlener

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

Aandachtspunten voor de hulpverlener

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

- Het voltage in hybride- en elektrische auto's ligt afhankelijk van het type auto tussen de 12 V en 800 V

Aandachtspunten voor de hulpverlener

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

- Het voltage in hybride- en elektrische auto's ligt afhankelijk van het type auto tussen de 12 V en 800 V

INCIDENTBESTRIJDING

Aandachtspunten voor de hulpverlener

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

- Het voltage in hybride- en elektrische auto's ligt afhankelijk van het type auto tussen de 12 V en 800 V

INCIDENTBESTRIJDING

- Geen hoorbaar motorgeluid

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

- Het voltage in hybride- en elektrische auto's ligt afhankelijk van het type auto tussen de 12 V en 800 V

INCIDENTBESTRIJDING

- Geen hoorbaar motorgeluid
- Snelle en krachtige acceleratie door hoog koppel

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

TECHNISCH

- Het voltage in hybride- en elektrische auto's ligt afhankelijk van het type auto tussen de 12 V en 800 V

INCIDENTBESTRIJDING

- Geen hoorbaar motorgeluid
- Snelle en krachtige acceleratie door hoog koppel
- Zeer giftige dampen bij een voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Veiligheid

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV kabels vaak niet in het zicht

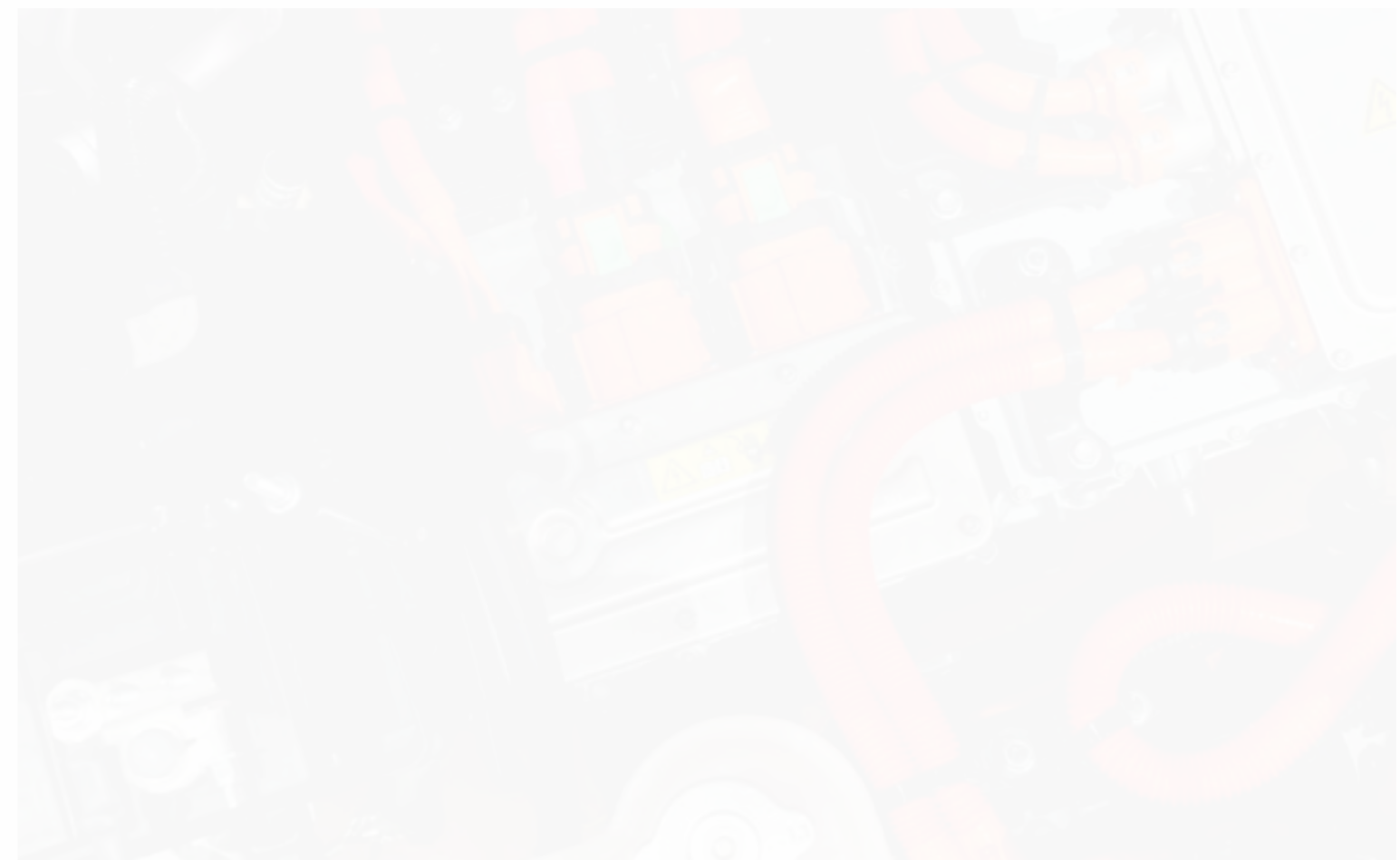
Oranje kabels

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oranje kabels

Waarschuwingstickers

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

De carrosserie is geen onderdeel van het HV systeem. De HV plus- en minkabels zijn **NIET** verbonden met de carrosserie. Wanneer een HV kabel beschadigd raakt en de carrosserie raakt, zal de lekstroom worden gemeten en de HV relais automatisch openen. Dit gebeurt ook wanneer de HV kabels met de plus en min tegen elkaar aankomen.

Er is **GEEN** aarde, het is een 'zwevend' net.

NIET zelf meten, alleen specialisten van de merkgarage weet wat en waar zij kunnen meten.

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

- > Hoogvoltage accu
- > 330 Volt, 16 kWh
- > Totaal gewicht: 230 kg

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Constructie van het
HV-accupakket

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Constructie van het HV-accupakket

- > 12 Modules
- > 10 x 8 cellen
- > 2 x 4 cellen

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Constructie van het HV-accupakket

- > 12 Modules
- > 10 x 8 cellen
- > 2 x 4 cellen
- > 88 cellen a 3,7 V

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Constructie van het
HV-accupakket

Inbouwlocatie
HV-accupakket

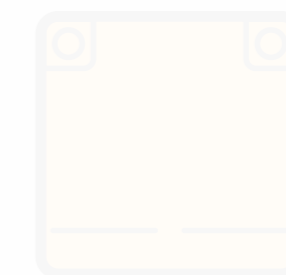
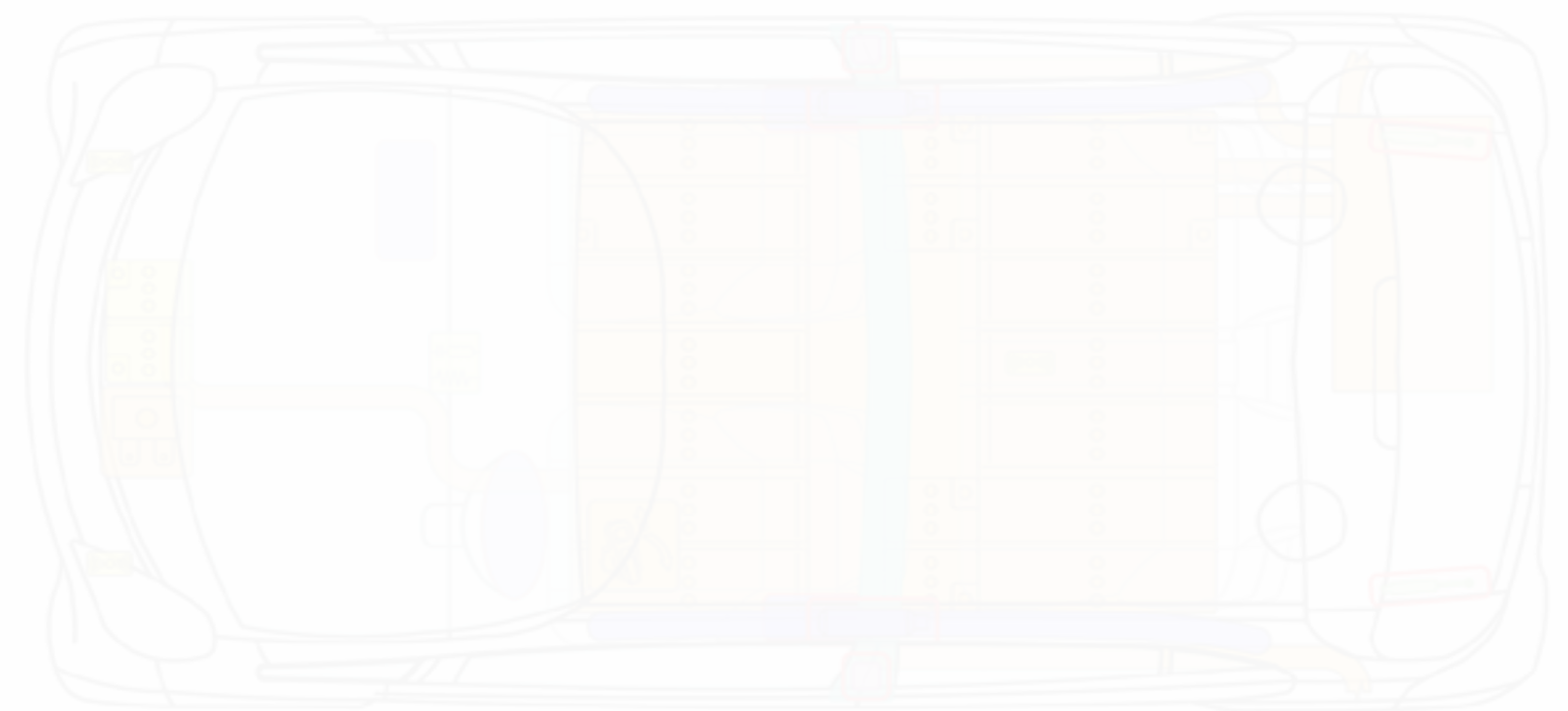
Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HV-accupakket

Constructie van het
HV-accupakket

Inbouwlocatie
HV-accupakket

Veiligheid: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

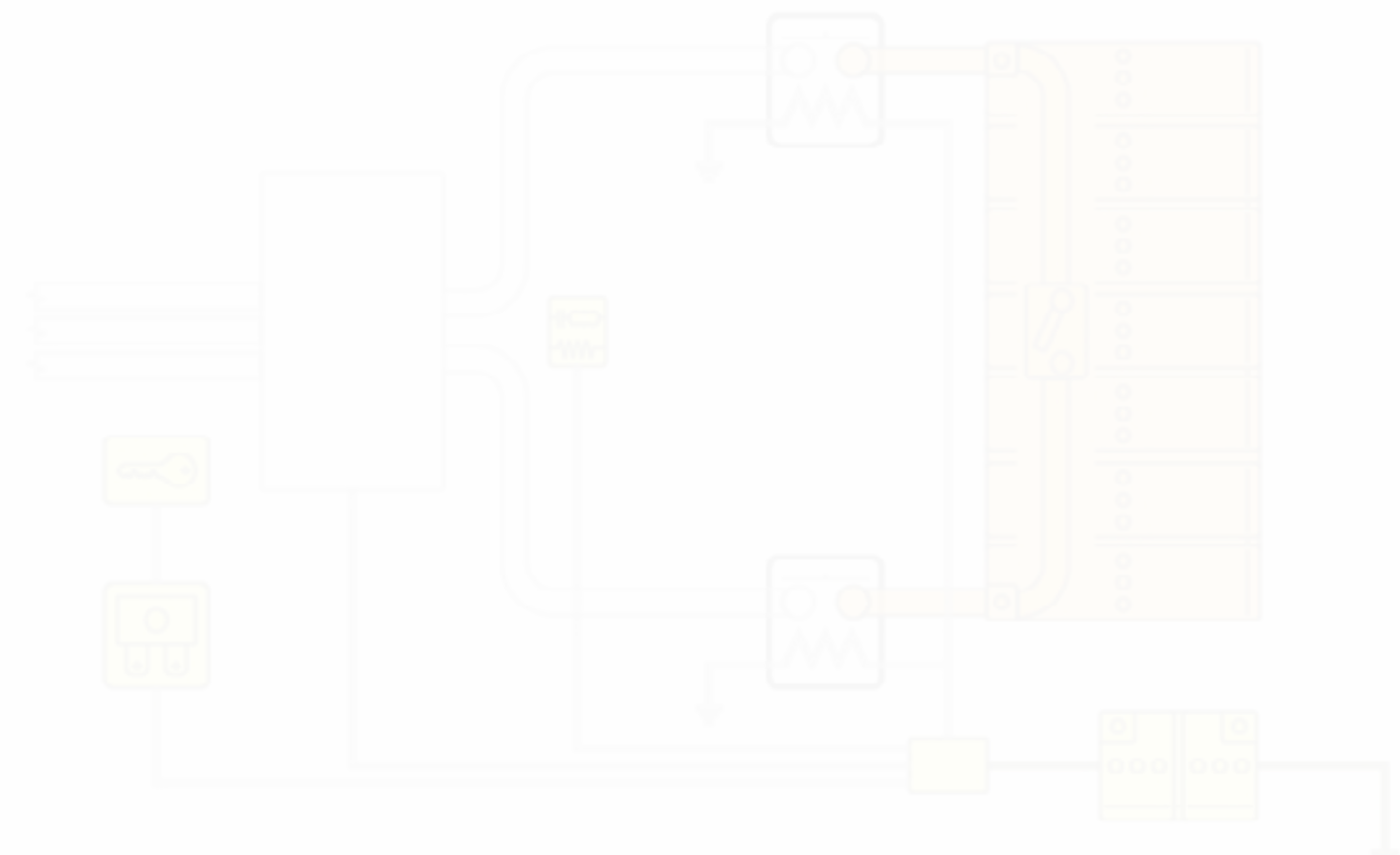
Achterwaartse aanrijding, maar hier ook ook airbags zichtbaar door de zijwaartse impact, SRS regeleenheid heeft de HV relais uitgeschakeld.

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

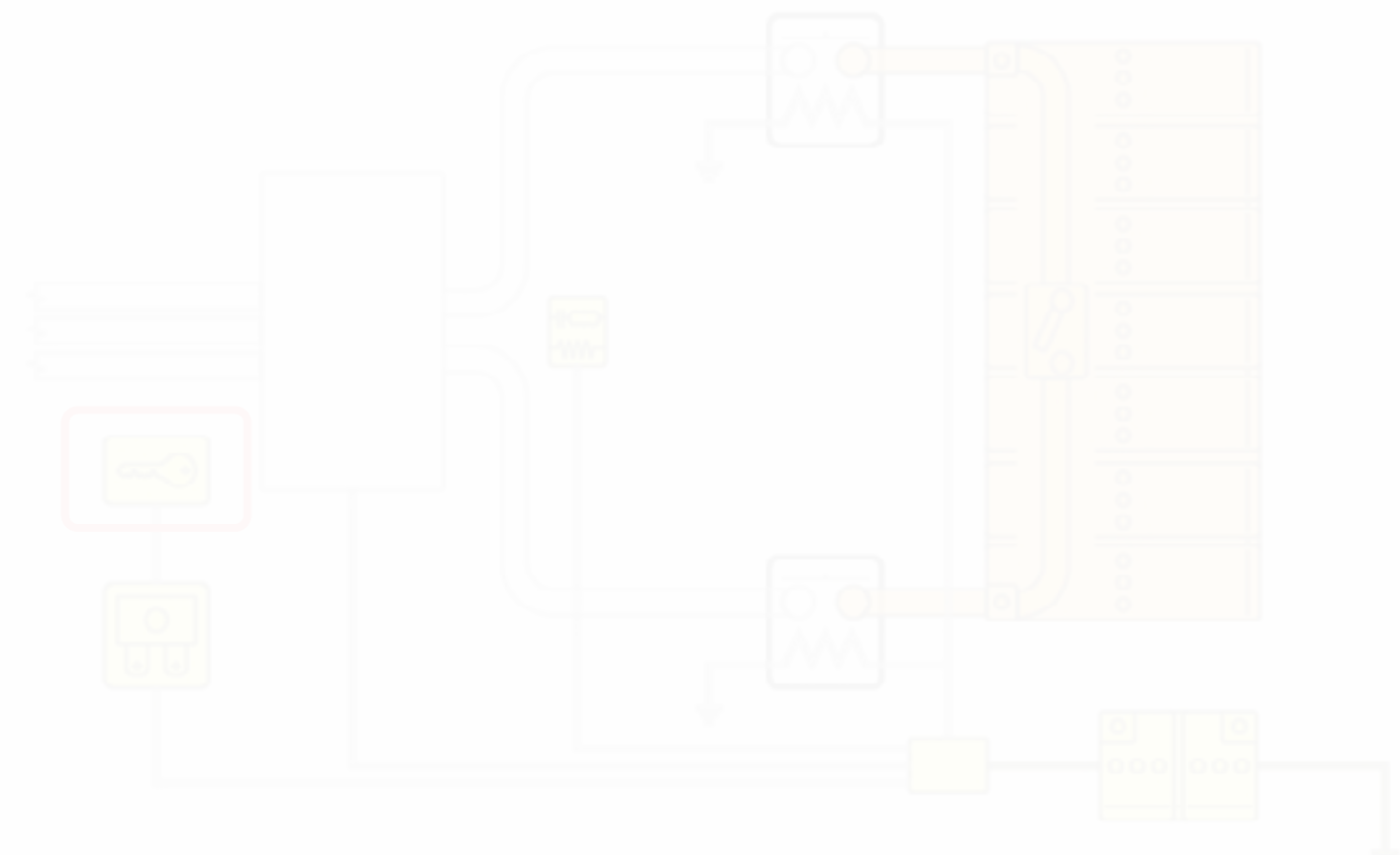
Inschakelen contact via start/
stopknop of contactsleutel

Veiligheid: Inschakelen aandrijving

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Inschakelen contact via start/
stopknop of contactsleutel

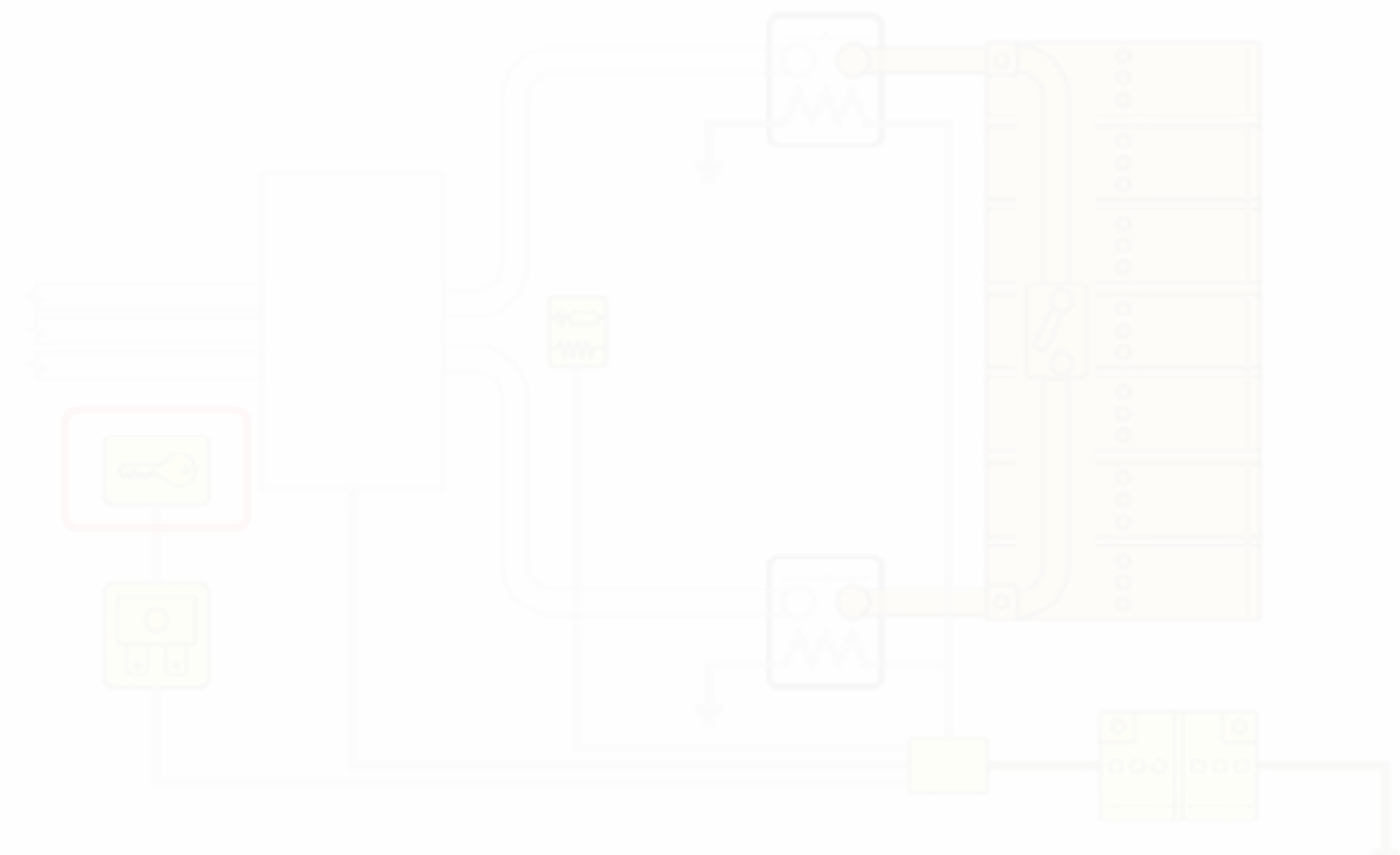

Veiligheid: Inschakelen aandrijving

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Inschakelen contact via start/
stopknop of contactsleutel

- Gelijkspanning vanuit het
accupakket naar omvormer

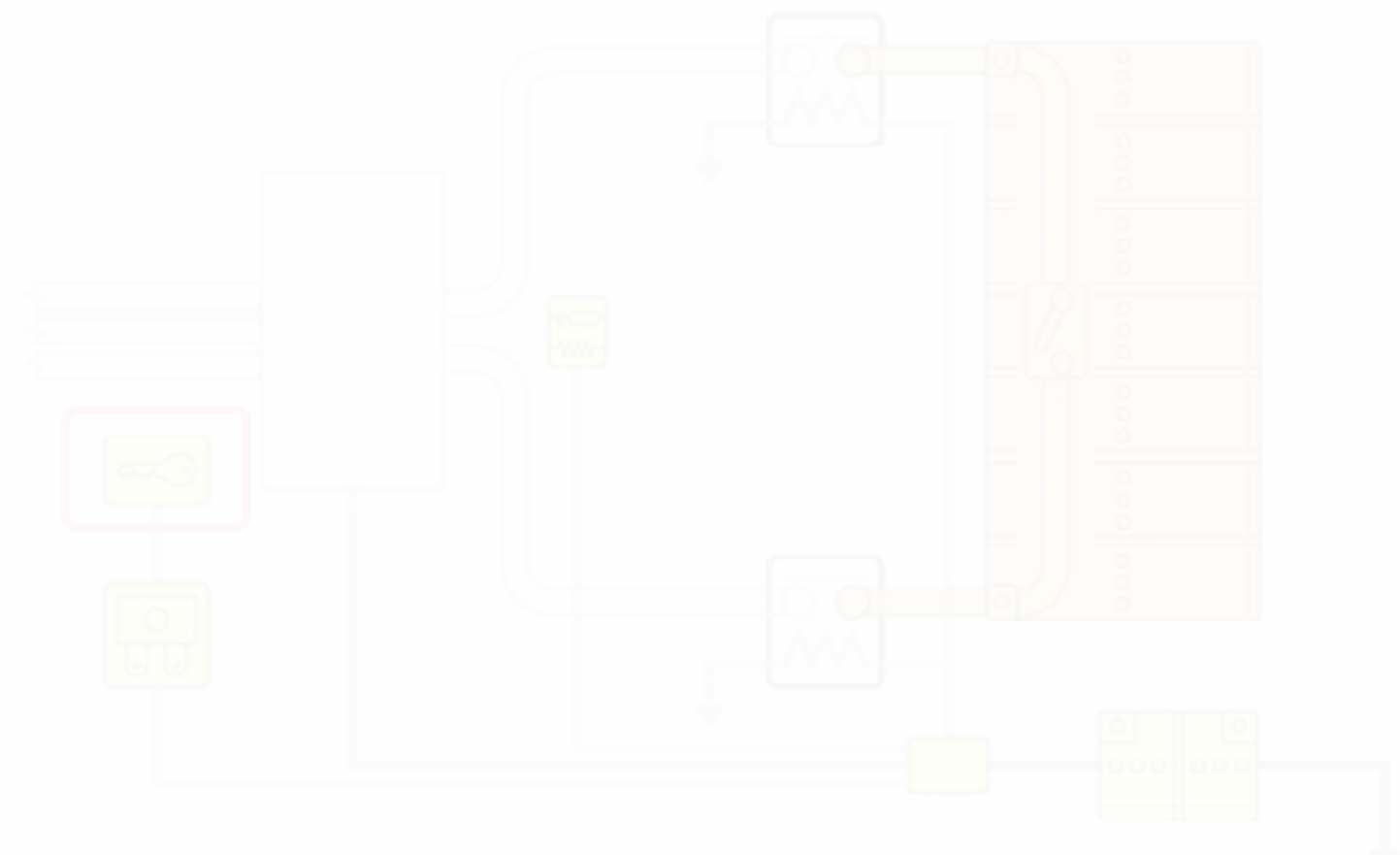

Veiligheid: Inschakelen aandrijving

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Inschakelen contact via start/
stopknop of contactsleutel

- Gelijkspanning vanuit het accupakket naar omvormer
- Wisselspanning

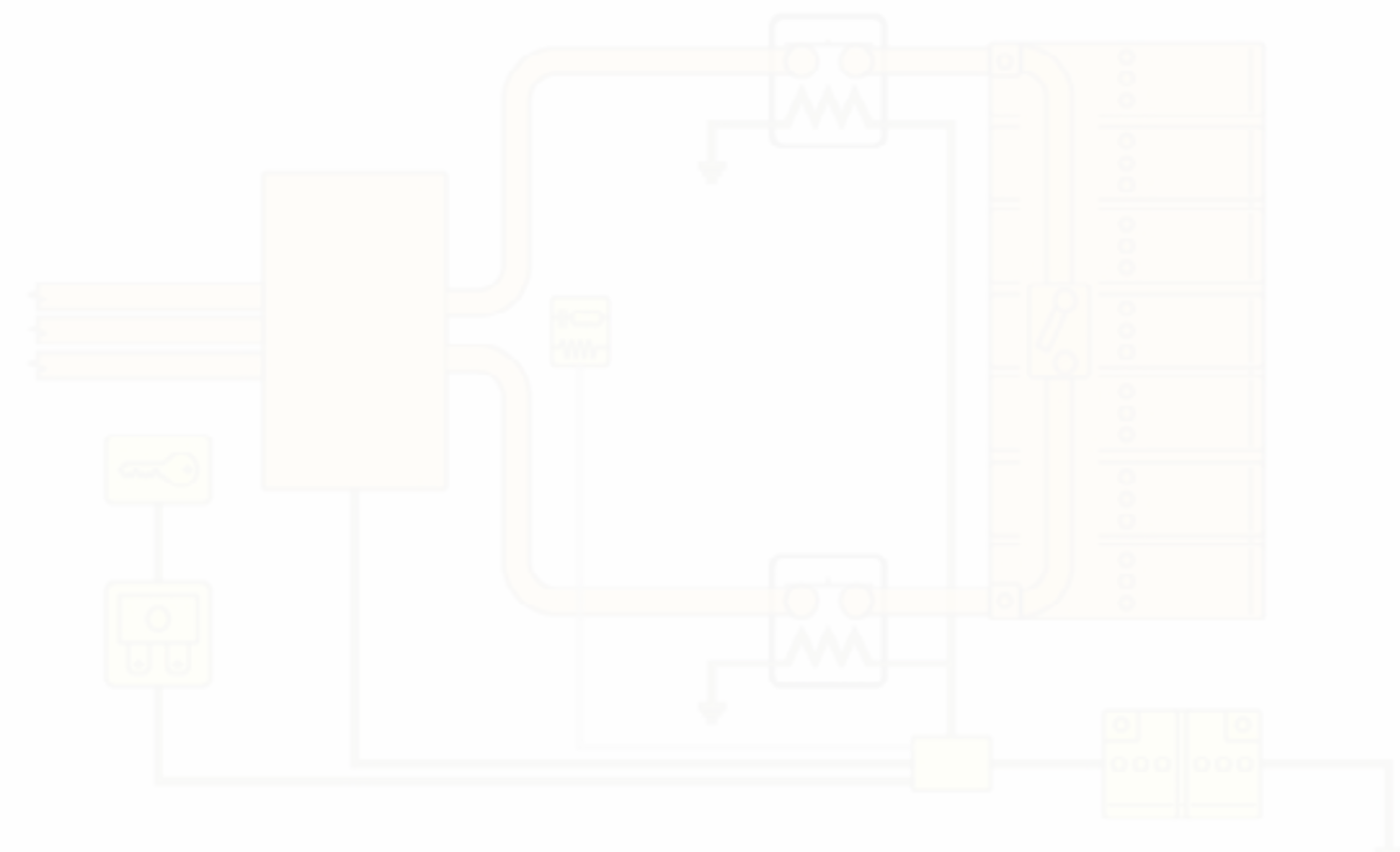
Veiligheid: Inschakelen aandrijving

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Inschakelen contact via start/
stopknop of contactsleutel

- Gelijkspanning vanuit het accupakket naar omvormer
- Wisselspanning
- Voertuig gereed om te rijden

Veiligheid: Inschakelen aandrijving

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Veiligheid: Automatisch uitschakelen bij een ongeval

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Door SRS activering

Veiligheid: Automatisch uitschakelen bij een ongeval

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Door SRS activering

Voer controle uit!!

READY INDICATOR uit?

Veiligheid: Automatisch uitschakelen bij een ongeval

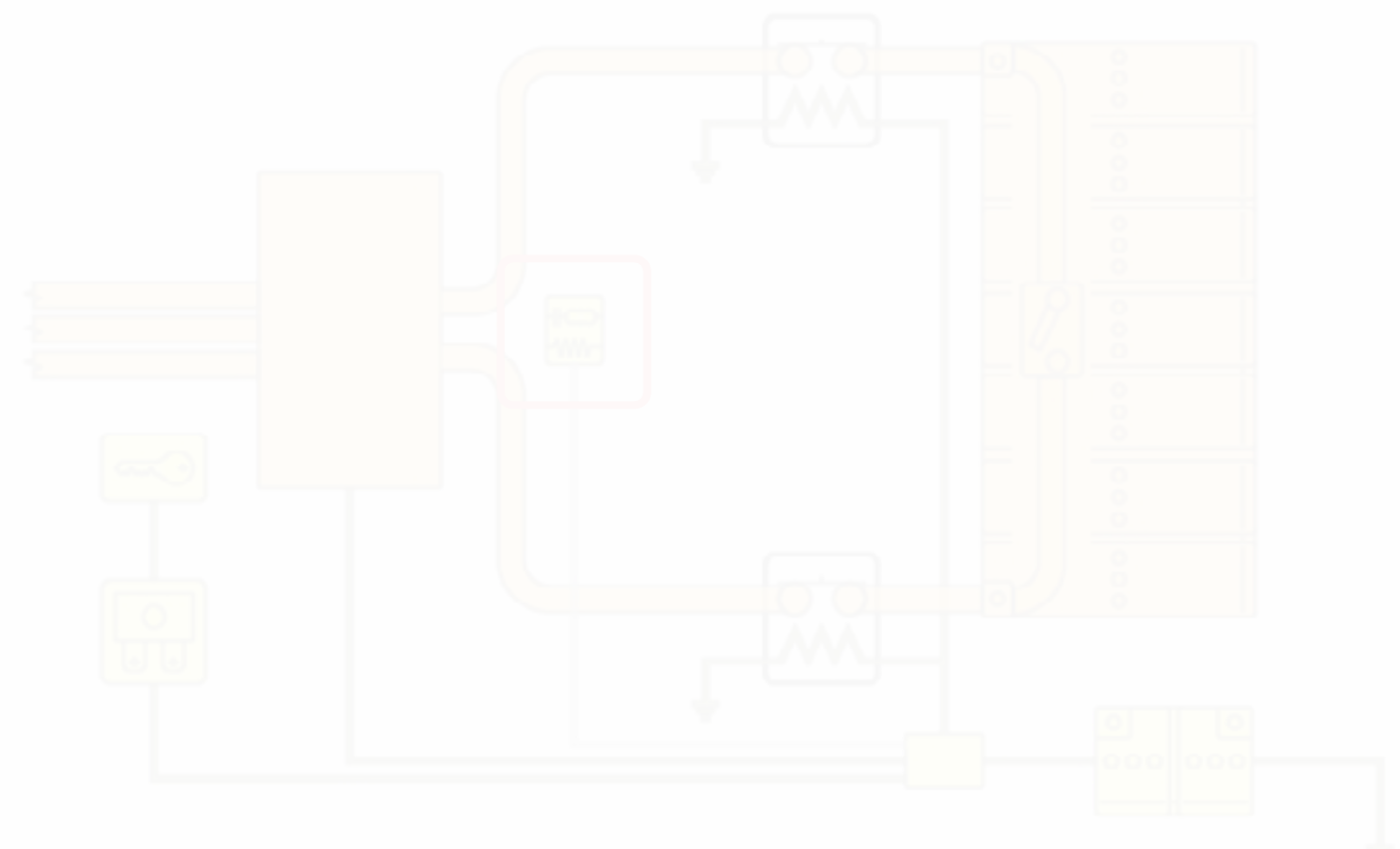

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Door SRS activering

Voer controle uit!!
READY INDICATOR uit?

SRS regeleenheid heeft
de elektrische aandrijving
uitgeschakeld.

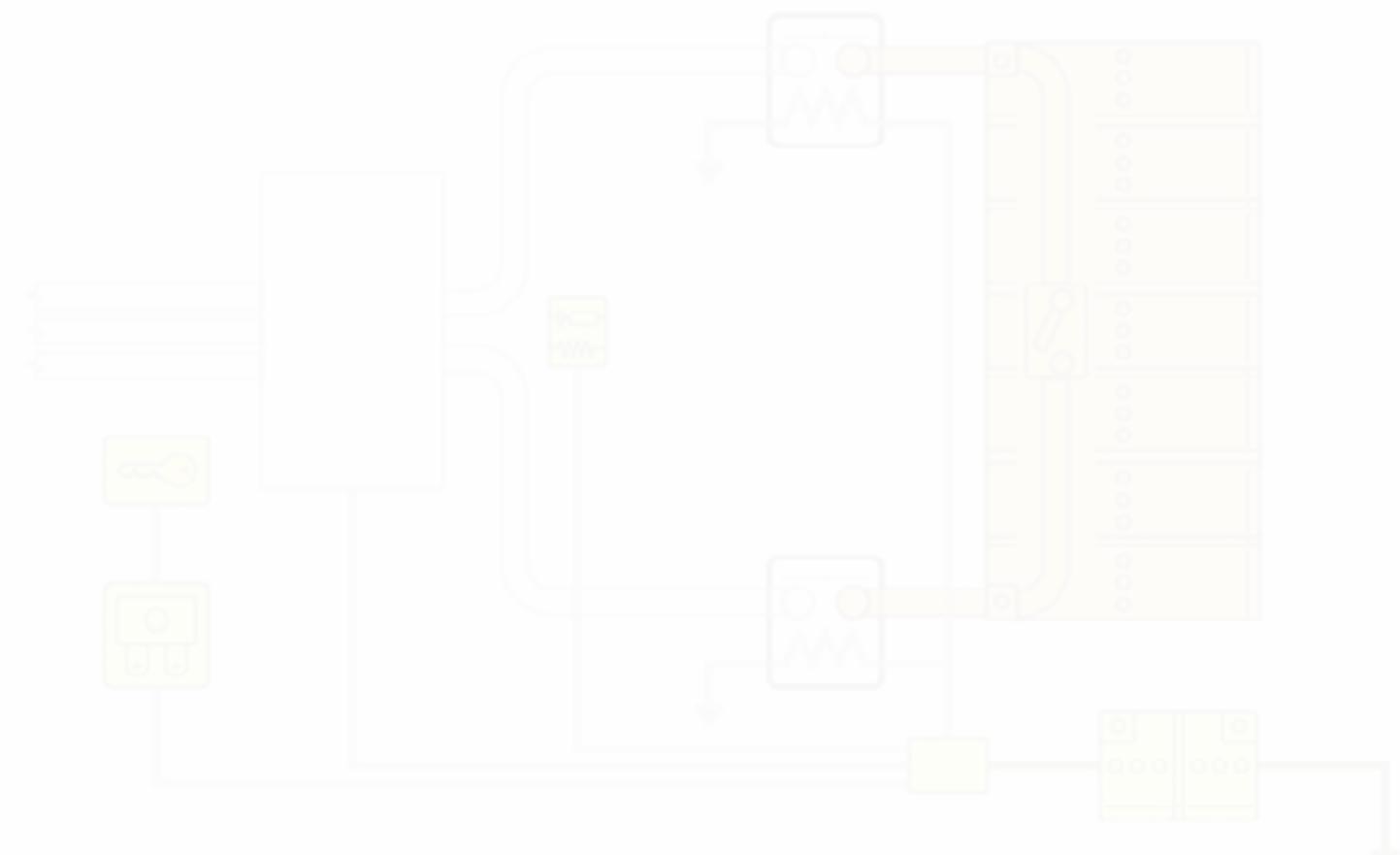
Veiligheid: Automatisch uitschakelen bij een ongeval

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Door SRS activering

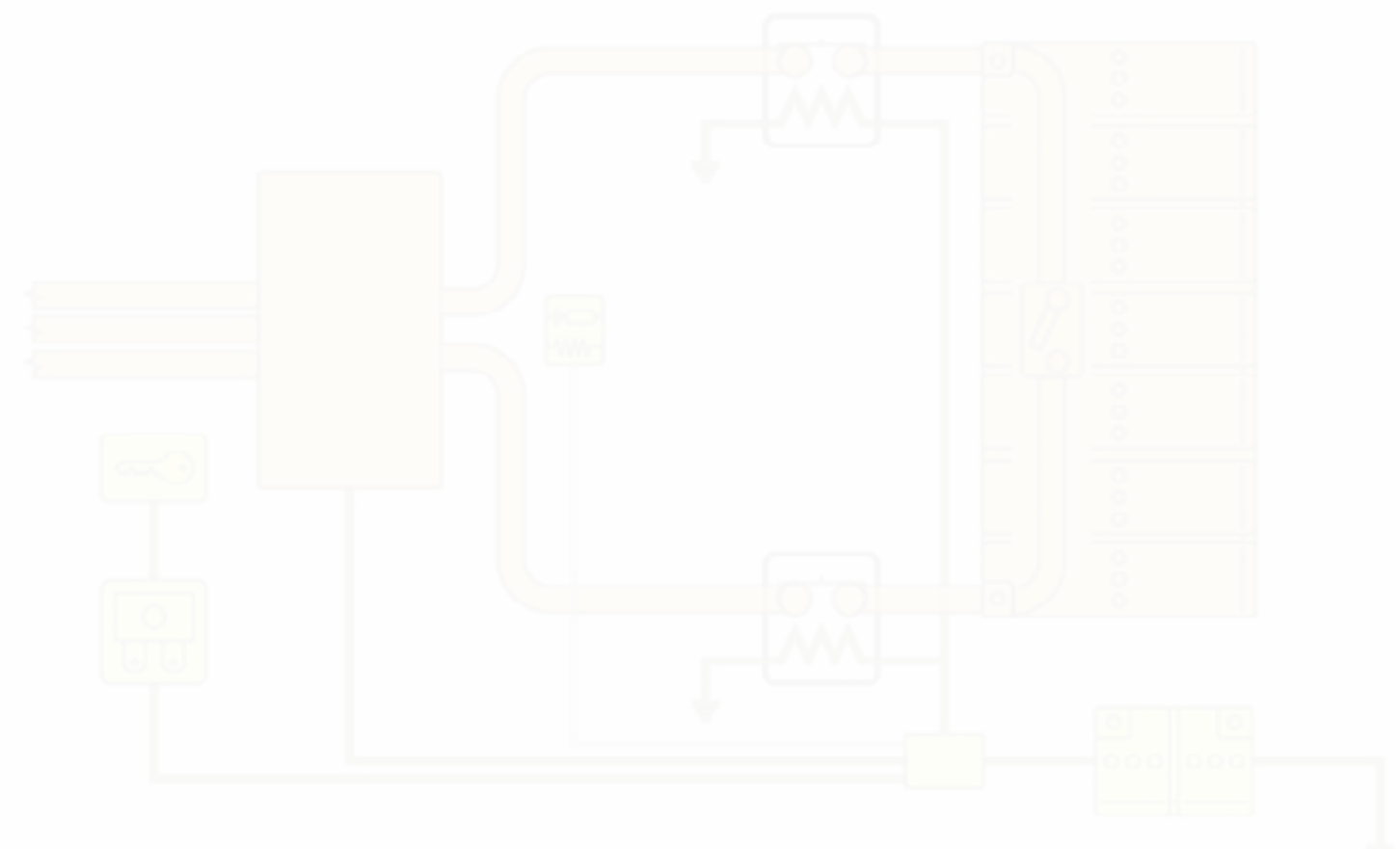
Voer controle uit!!
READY INDICATOR

SRS regeleenheid heeft
de elektrische aandrijving
uitgeschakeld.

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Voertuig na ongeval nog in
bedrijfsstand?:

Veiligheid: Ongeval zonder SRS activering

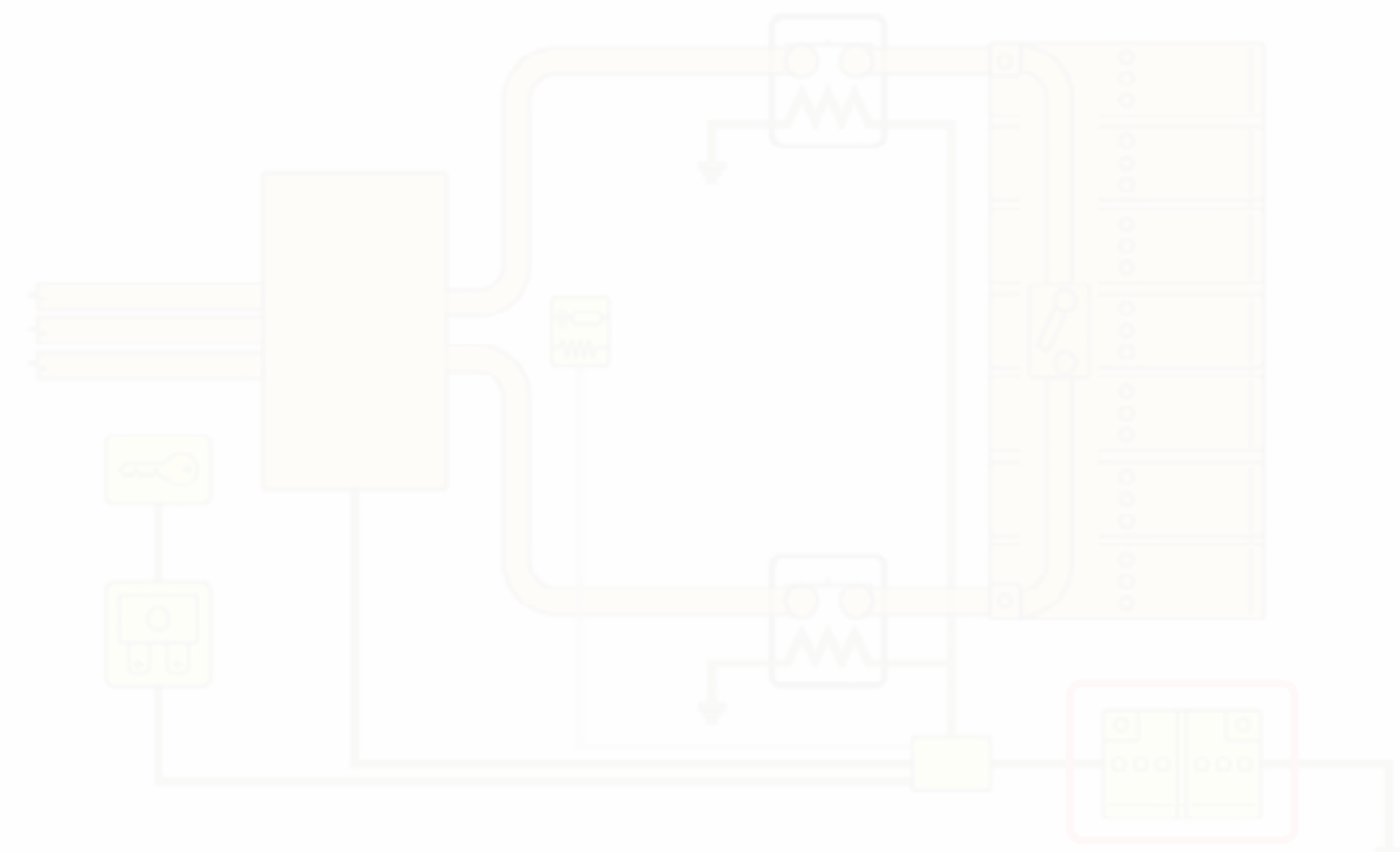

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Voertuig na ongeval nog in
bedrijfsstand?:

- Voer controle uit!
- READY INDICATOR nog aan?
- Volg aanwijzingen in het CRS!
- Contact en/of secundaire
deactivering methode toepassen

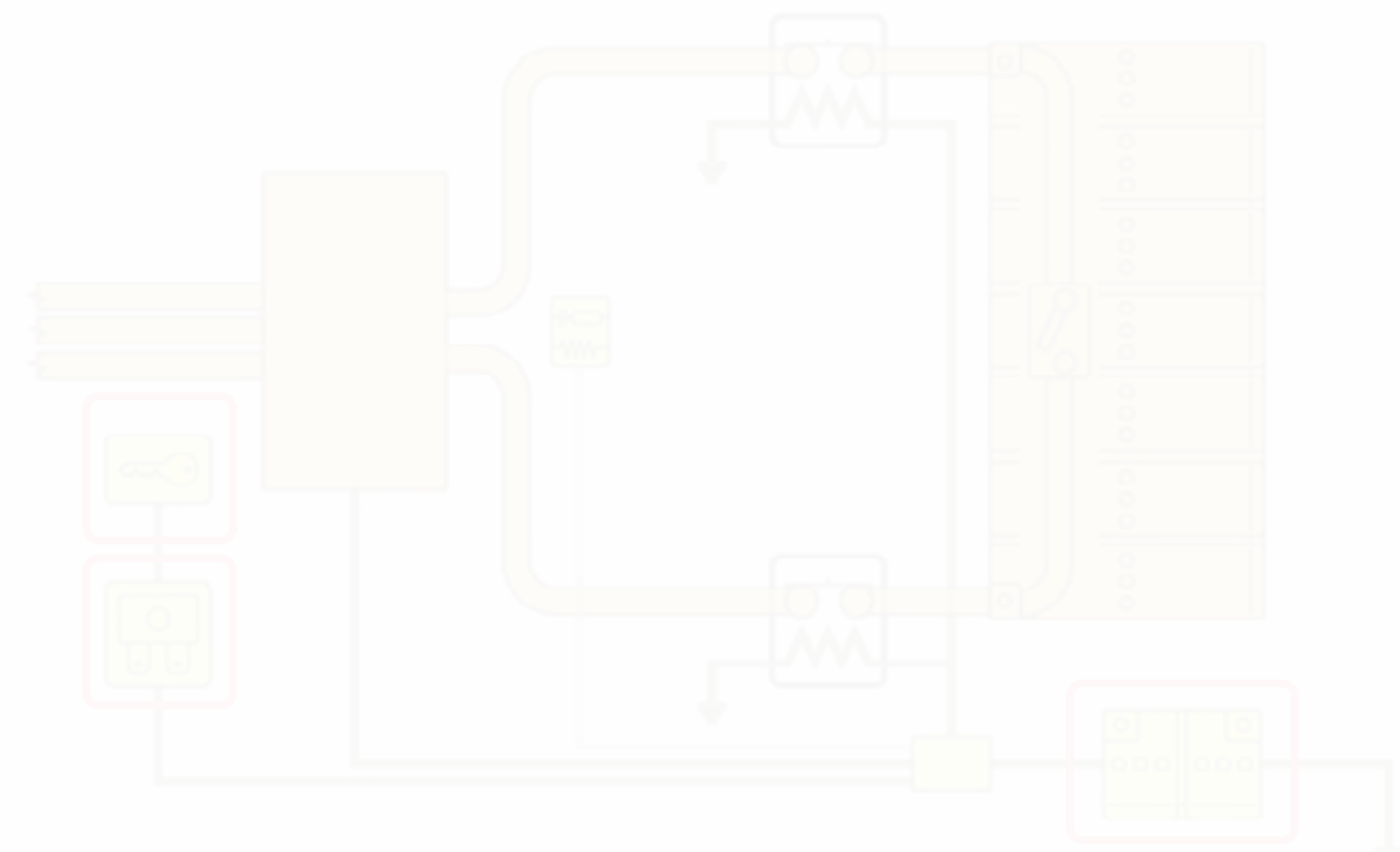

Veiligheid: Ongeval zonder SRS activering

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Voertuig na ongeval nog in
bedrijfsstand?:

- Voer controle uit!
- READY INDICATOR nog aan?
- Volg aanwijzingen in het CRS!
- Contact en/of secundaire
deactivering methode toepassen

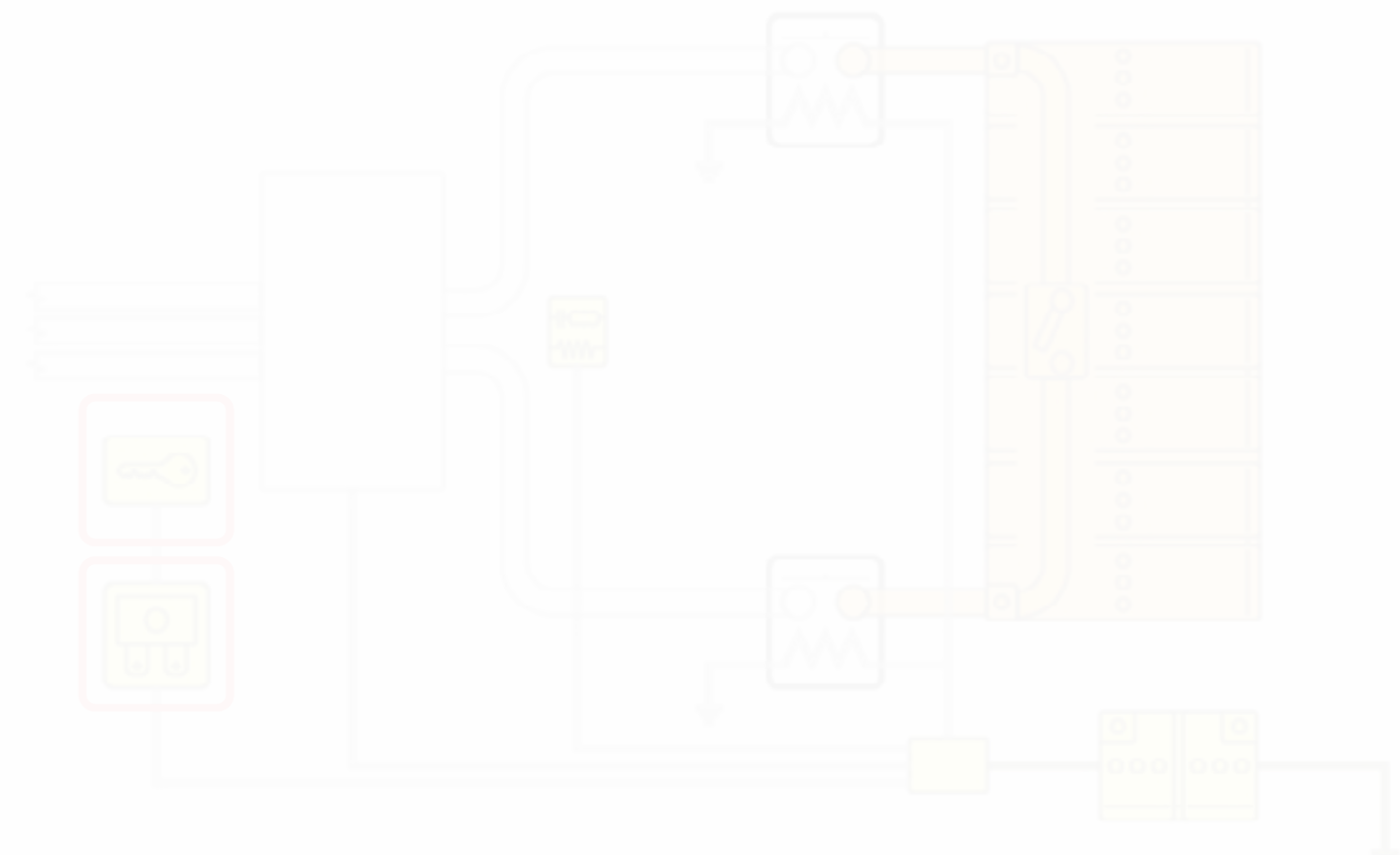

Veiligheid: Ongeval zonder SRS activering

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Voertuig na ongeval nog in
bedrijfsstand?:

- Voer controle uit!
- READY INDICATOR nog aan?
- Volg aanwijzingen in het CRS!
- Contact en/of secundaire
deactivering methode toepassen

Veiligheid: Ongeval zonder SRS activering

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Veiligheid: Secundaire deactivering

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

SECUNDAIRE DEACTIVERING

- De meeste Hybride en elektrische voertuigen zijn voorzien van één of meerdere noodschakelingen

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

SECUNDAIRE DEACTIVERING

- De meeste Hybride en elektrische voertuigen zijn voorzien van één of meerdere noodschakelingen
- Draag 1000 Volt handschoenen wanneer deze geadviseerd worden

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

SECUNDAIRE DEACTIVERING

- De meeste Hybride en elektrische voertuigen zijn voorzien van één of meerdere noodschakelingen
- Draag 1000 Volt handschoenen wanneer deze geadviseerd worden
- Deze noodschakelingen zijn niet altijd een onderdeel van het HV-systeem

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

SECUNDAIRE DEACTIVERING

- De meeste Hybride en elektrische voertuigen zijn voorzien van één of meerdere noodschakelingen
- Draag 1000 Volt handschoenen wanneer deze geadviseerd worden
- Deze noodschakelingen zijn niet altijd een onderdeel van het HV-systeem

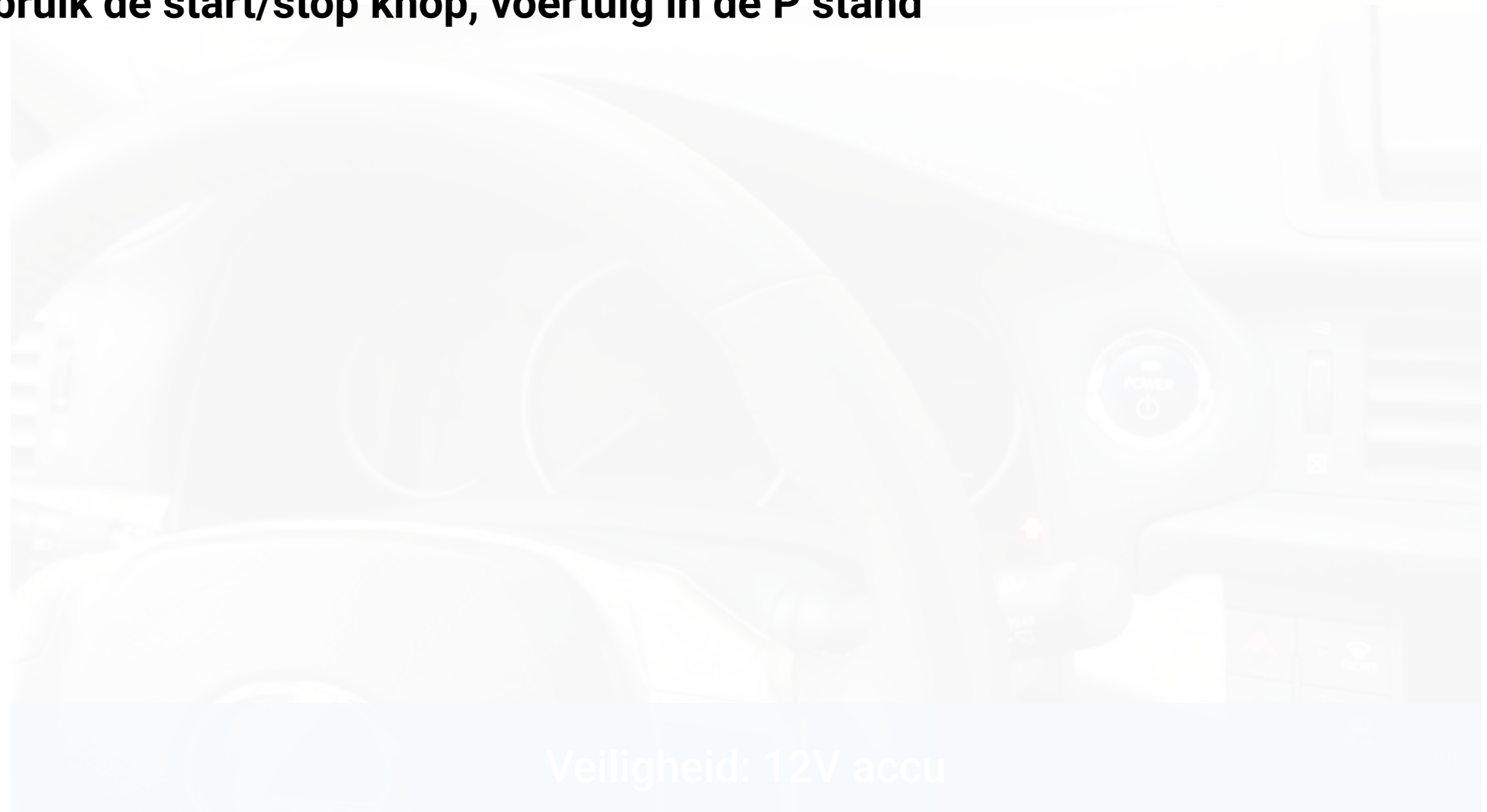
LET OP! Deze noodschakelingen schakelen alleen de aandrijving uit.
12/24 volt blijft actief!

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Gebruik de start/stop knop, voertuig in de P stand

Veiligheid: 12V accu

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Let op!
Losnemen 12V accu
schakelt aandrijving niet uit!

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Let op!
Losnemen 12V accu
schakelt aandrijving niet uit!

Ingeschakeld HV-
systeem voorziet het
veiligheidssysteem van
spanning

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Praktijk voorbeeld 2: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Beschadigd HV-accupakket?

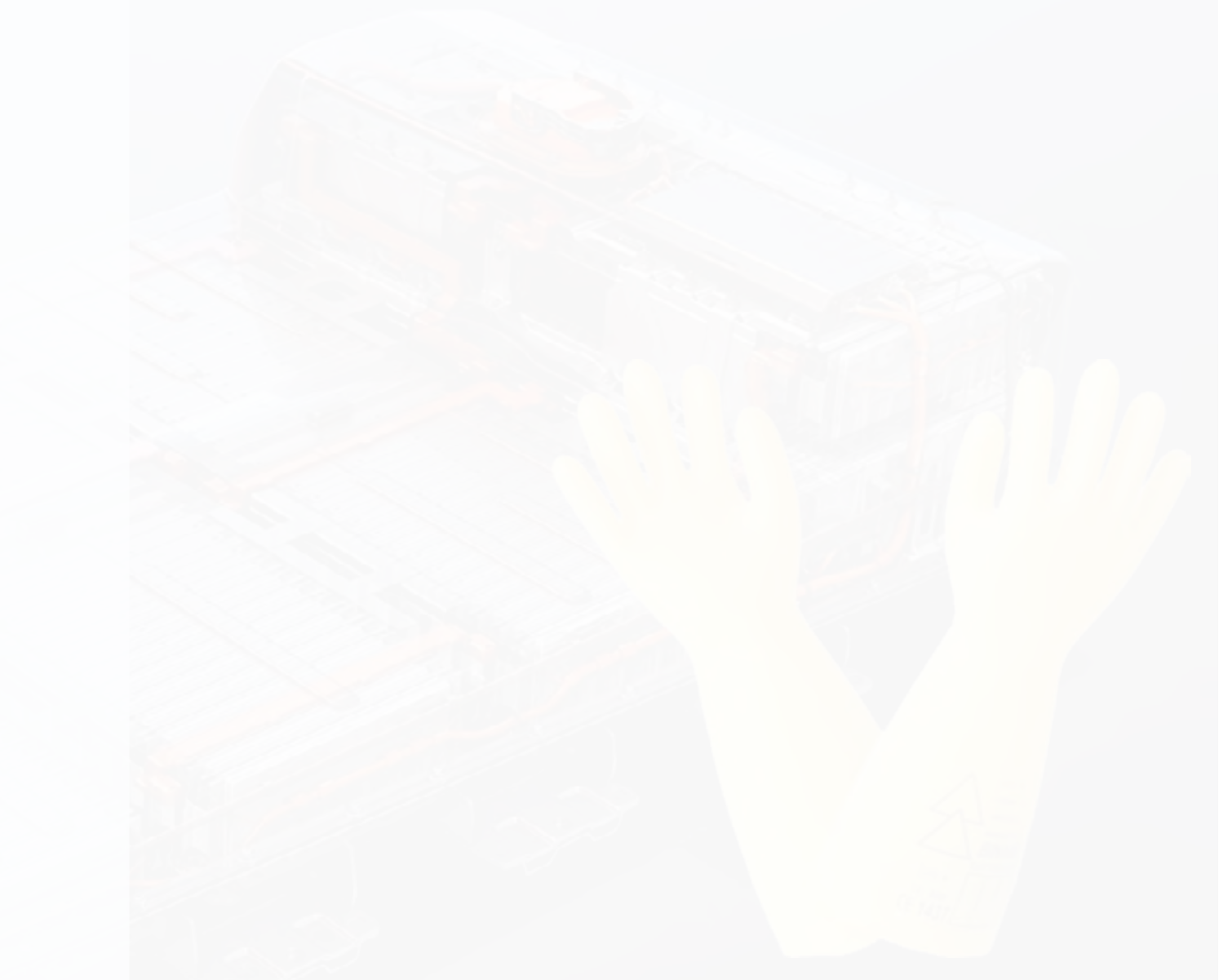

Praktijk voorbeeld 2: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Beschadigd HV-accupakket?

Draag persoonlijke bescherming;
1000V handschoenen

Praktijk voorbeeld 2: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Beschadigd HV-accupakket?

Draag persoonlijke bescherming;
1000V handschoenen

Lithium accu's geven bij brand giftige,
brandbare gassen af

Praktijk voorbeeld 2: HV-accupakket

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oorzaak?

Kortsluiting?

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oorzaak?

Kortsluiting?

Kan ontstaan na een ongeval, zelfs na
24 uur

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oorzaak?

Kortsluiting?

Kan ontstaan na een ongeval, zelfs na 24 uur

Accupakket betrokken?

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oorzaak?

Kortsluiting?

Kan ontstaan na een ongeval, zelfs na 24 uur

Accupakket betrokken?

Plan

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Oorzaak?

Kortsluiting?

Kan ontstaan na een ongeval, zelfs na 24 uur

Accupakket betrokken?

Plan

Plan+

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Heel veel water nodig

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Heel veel water nodig

Gecontroleerd uit laten branden

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Heel veel water nodig

Gecontroleerd uit laten branden

HV-accupakket betrokken bij de brand?

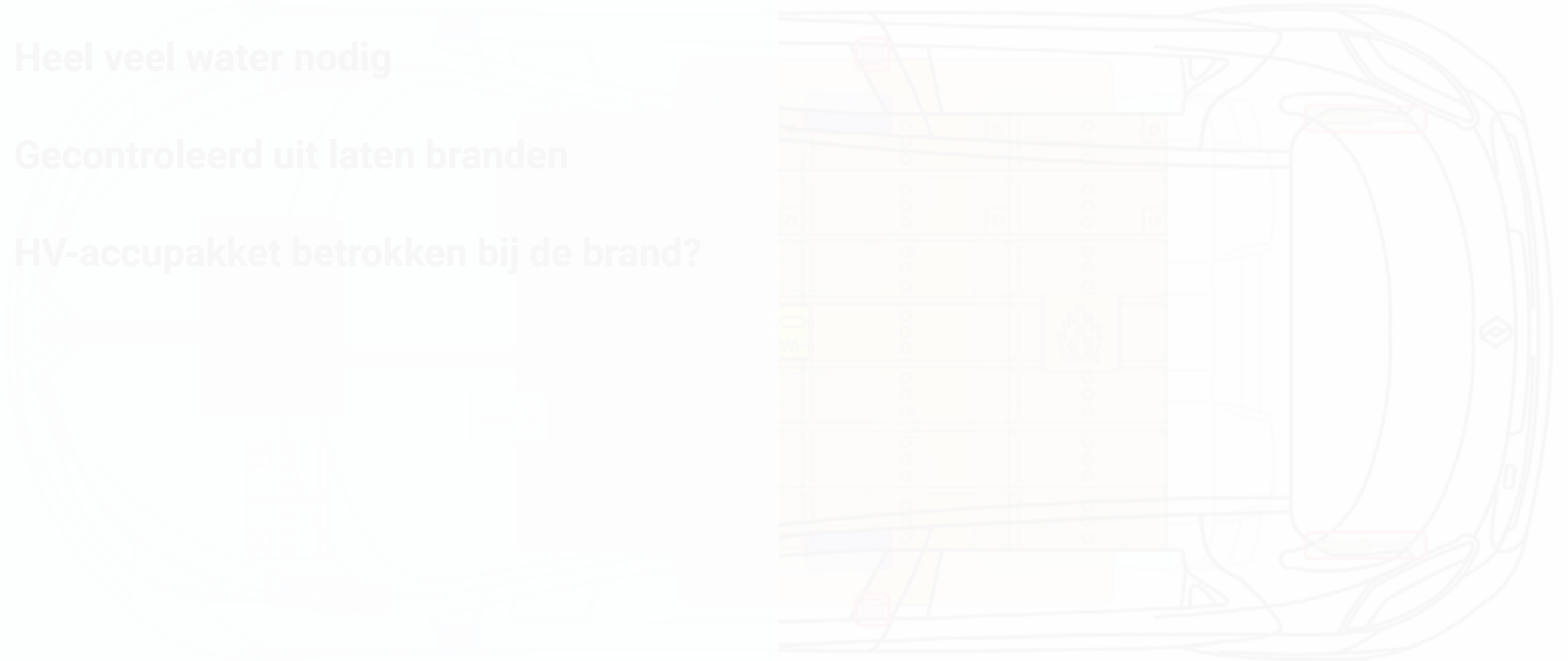
Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Heel veel water nodig

Gecontroleerd uit laten branden

HV-accupakket betrokken bij de brand?

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

HYBRIDE EN ELEKTRISCH

Heel veel water nodig

Gecontroleerd uit laten branden

HV-accupakket betrokken bij de brand?

Vulopening bluswater

Praktijk voorbeeld 3: Voertuigbrand

Hoofdstuk 6 WATERSTOF

WATERSTOF

Verbrandingsmotor Ottomotor (dit type H2 voertuig komt tegenwoordig niet meer voor)

Vloeibare waterstof (LH2) (Momenteel wordt alleen H2 in gasvorm gebruikt)

Dubbelwandige, geïsoleerde tank temp. -253 °C

Waterstof opslag in blauw weergegeven

H₂

Waterstof - Verbrandingsmotor (Bivalent)

WATERSTOF

Gasdetectiesysteem

Waterstof - Verbrandingsmotor (Bivalent)

WATERSTOF

Gasdetectiesysteem

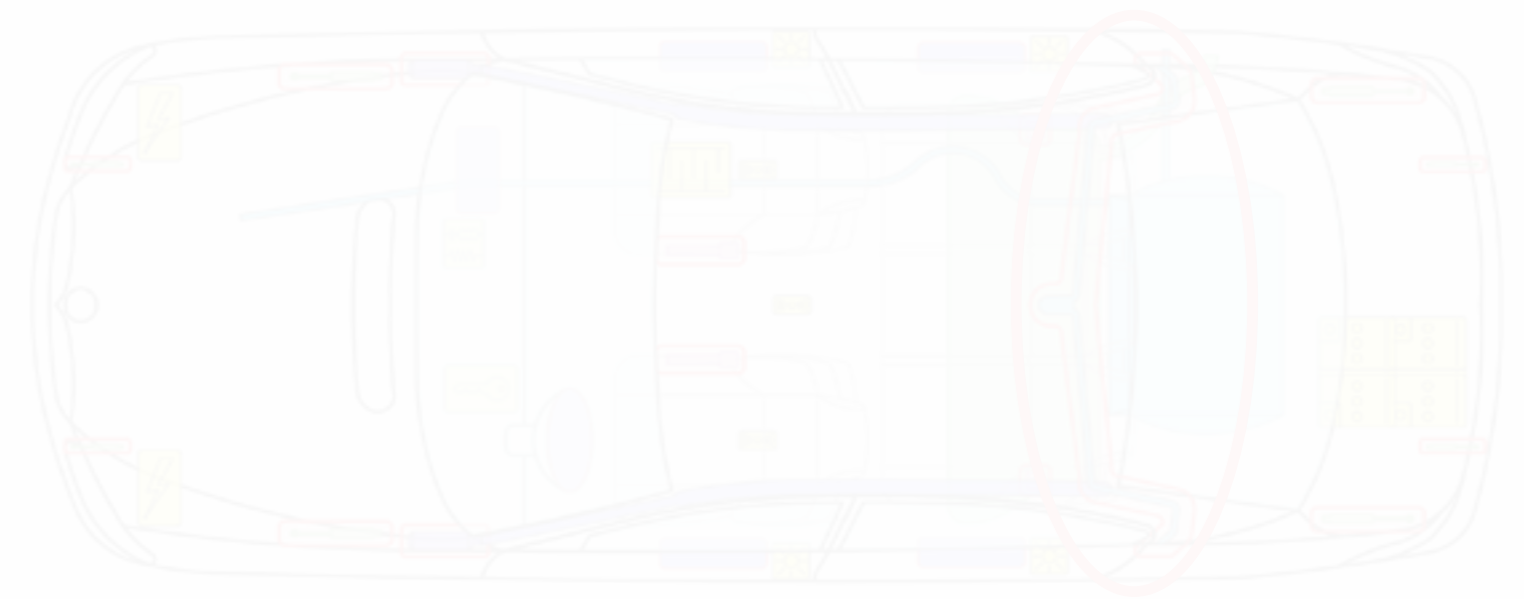

Waterstof - Verbrandingsmotor (Bivalent)

WATERSTOF

Gasdetectiesysteem

Afblaasleiding- en opening

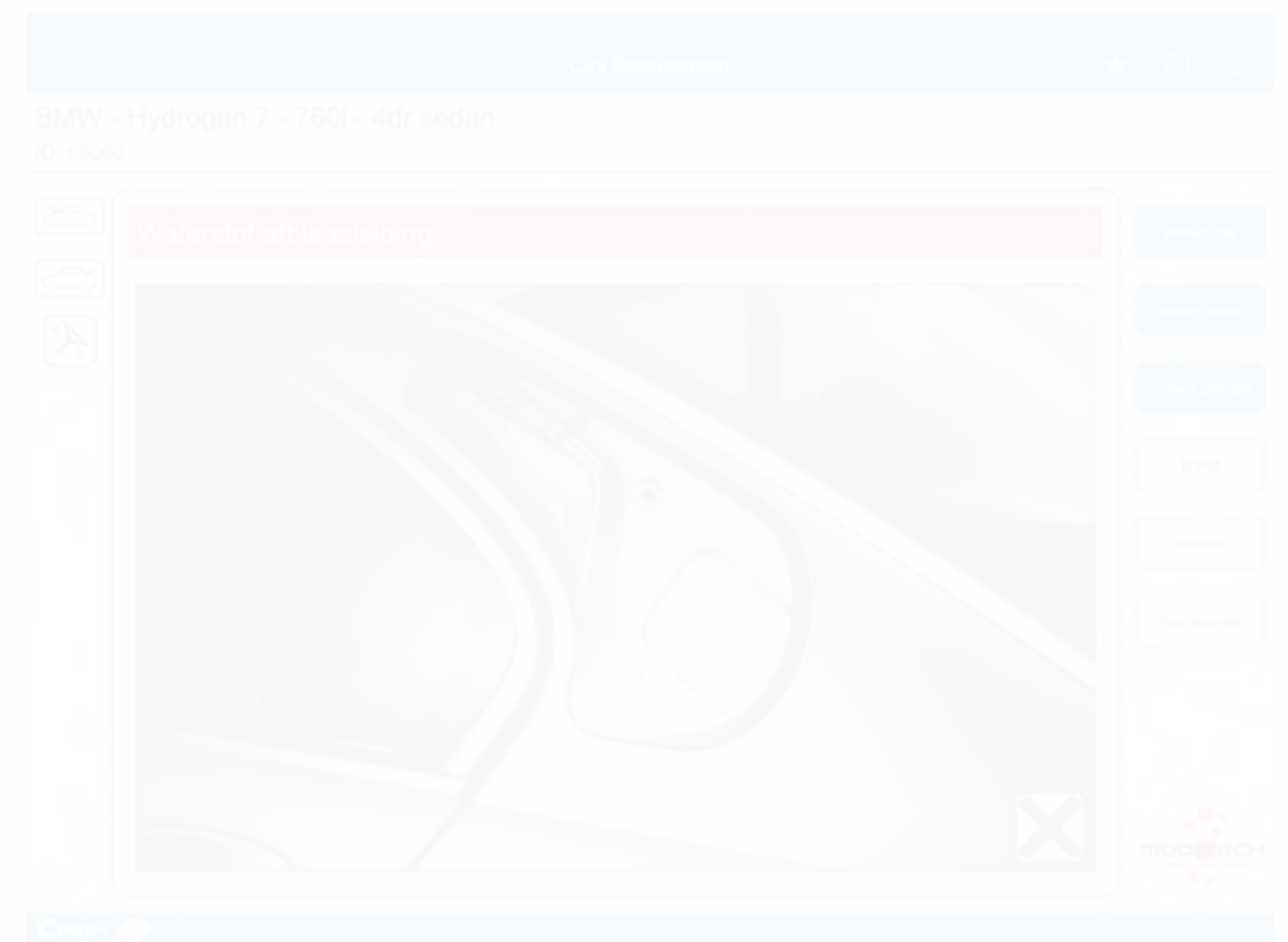

Waterstof - Verbrandingsmotor (Bivalent)

WATERSTOF

Gasdetectiesysteem

Afblaasleiding- en opening

Waterstof - Verbrandingsmotor (Bivalent)

WATERSTOF

Elektrische auto

Waterstof - Elektrisch

WATERSTOF

Elektrische auto

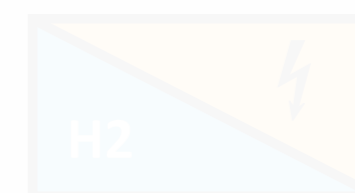

Waterstof - Elektrisch

WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

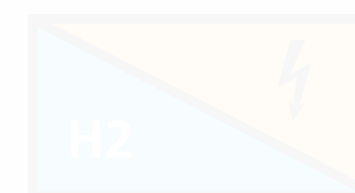
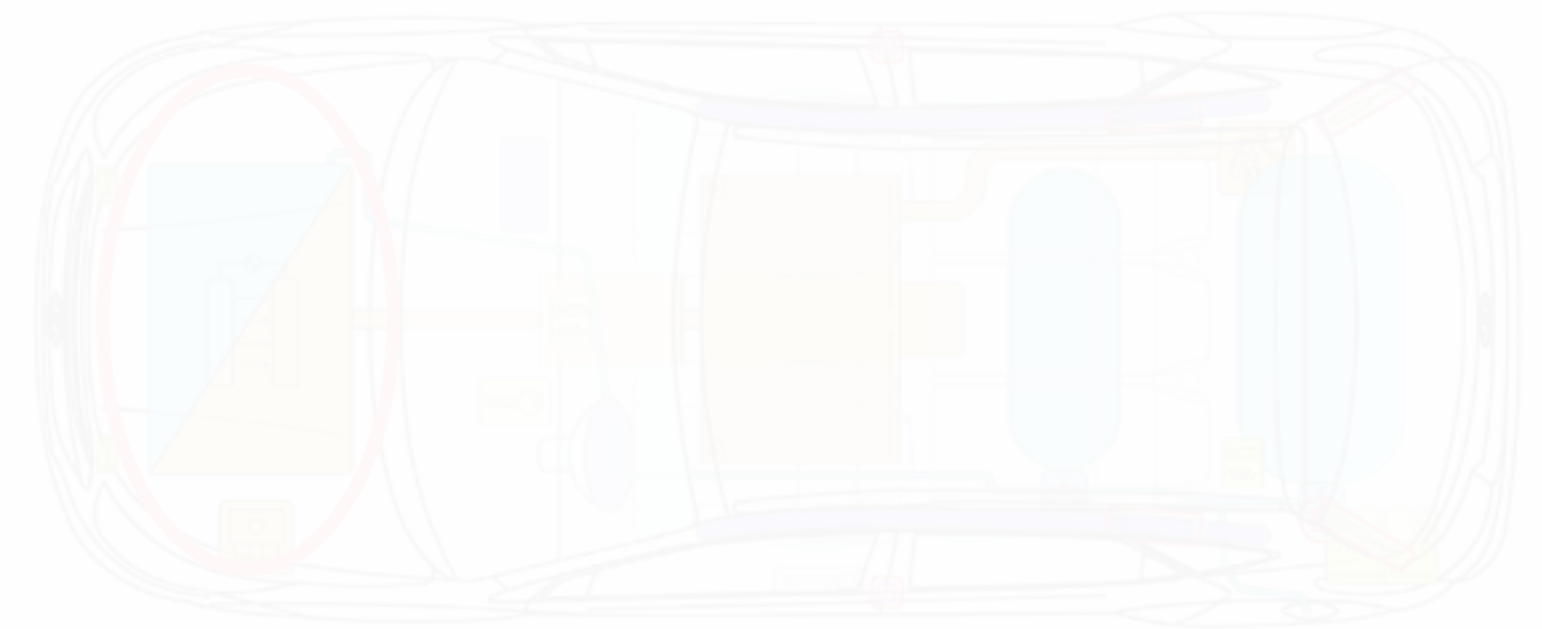

Waterstof - Elektrisch

WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Waterstof - Elektrisch

WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Gecomprimeerd waterstofgas
(GH2)

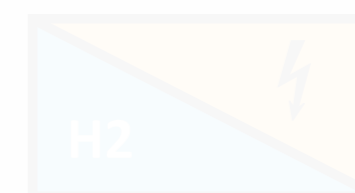
WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Gecomprimeerd waterstofgas
(GH₂)

Drukhouders 700 Bar

Waterstof - Elektrisch

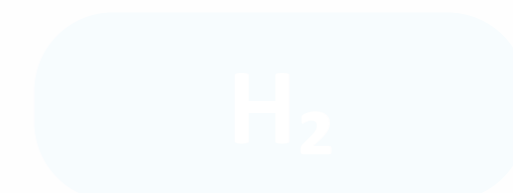
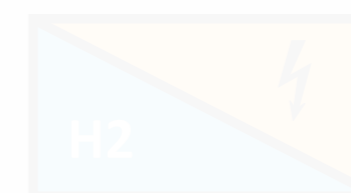
WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Gecomprimeerd waterstofgas
(GH₂)

Drukhouders 700 Bar

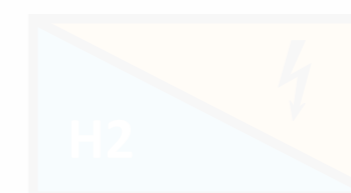
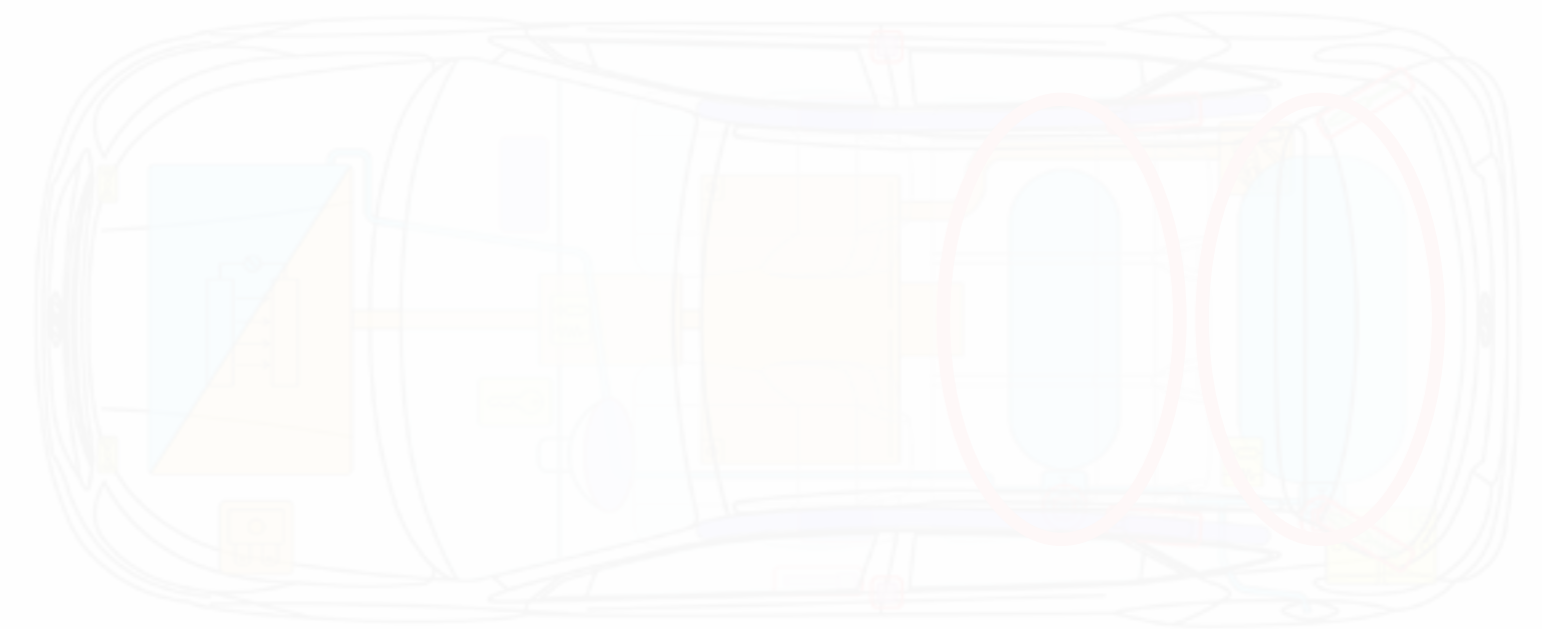
WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Gecomprimeerd waterstofgas
(GH₂)

Drukhouders 700 Bar

WATERSTOF

Elektrische auto

Brandstofcel

Gecomprimeerd waterstofgas
(GH₂)

Drukhouders 700 Bar

Techniek

WATERSTOF

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

Geurloos

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

Geurloos

Explosiegrens 4 en 96 vol% in lucht

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

Geurloos

Explosiegrens 4 en 96 vol% in lucht

Ontstekingsenergie 0,02 mJ

(= zeer weinig energie)

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

Geurloos

Explosiegrens 4 en 96 vol% in lucht

Ontstekingsenergie 0,02 mJ

(= zeer weinig energie)

Géén zichtbare vlam

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Zeer licht ontvlambaar

14 x lichter dan lucht (gas)

Ontbranding-temperatuur = 585°C

Geurloos

Explosiegrens 4 en 96 vol% in lucht

Ontstekingsenergie 0,02 mJ
(= zeer weinig energie)

Géén zichtbare vlam

Brand is zeer heet!

Fysische eigenschappen waterstof

WATERSTOF

Veilig inbouwen

Veiligheid

WATERSTOF

WATERSTOF

Veilig inbouwen

Drukhouders

Gasdetectie

Veiligheid

WATERSTOF

Veilig inbouwen

Drukhouders

Gasdetectie

Veiligheidsventiel

WATERSTOF

Detectie van waterstofgas d.m.v. sensoren in het voertuig.

Bij de tanks, in het interieur en motorruimte.

Systeem schakelt de brandstofcel en/of het voertuig uit (FCU)

WATERSTOF

Afblaasopening

Afblaasrichting

WATERSTOF

Afblaasopening

Afblaasrichting

Veiligheid

WATERSTOF

WATERSTOF

Hoge druk

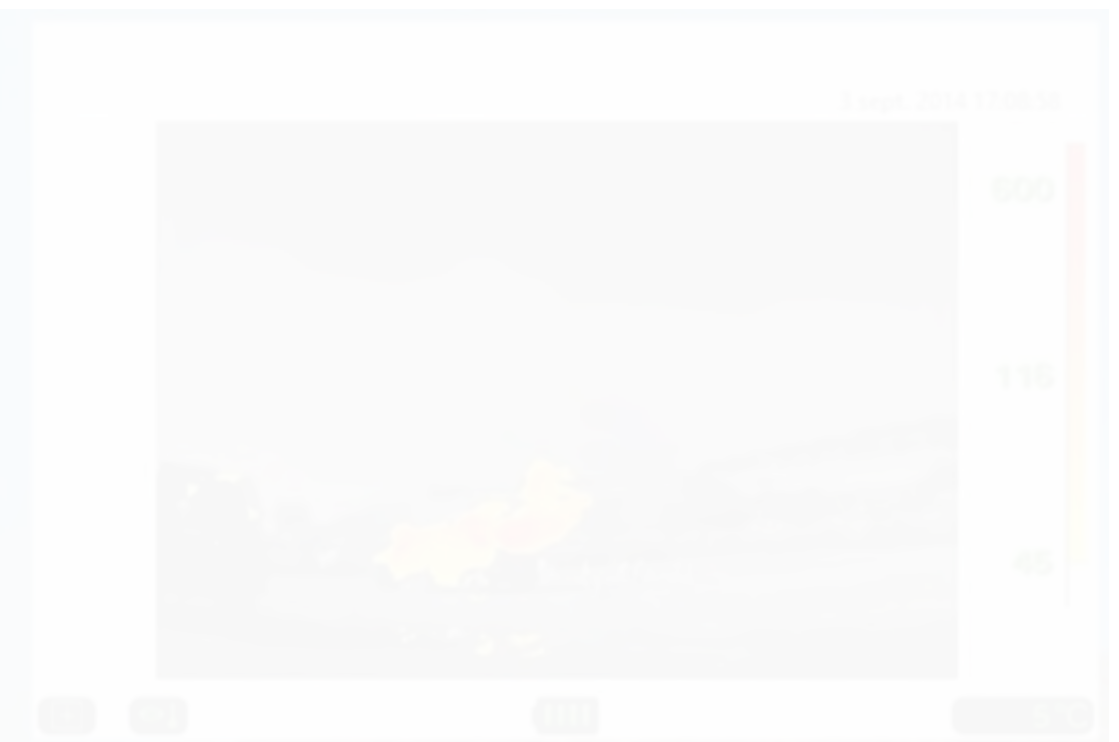

Praktijk voorbeeld 1

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

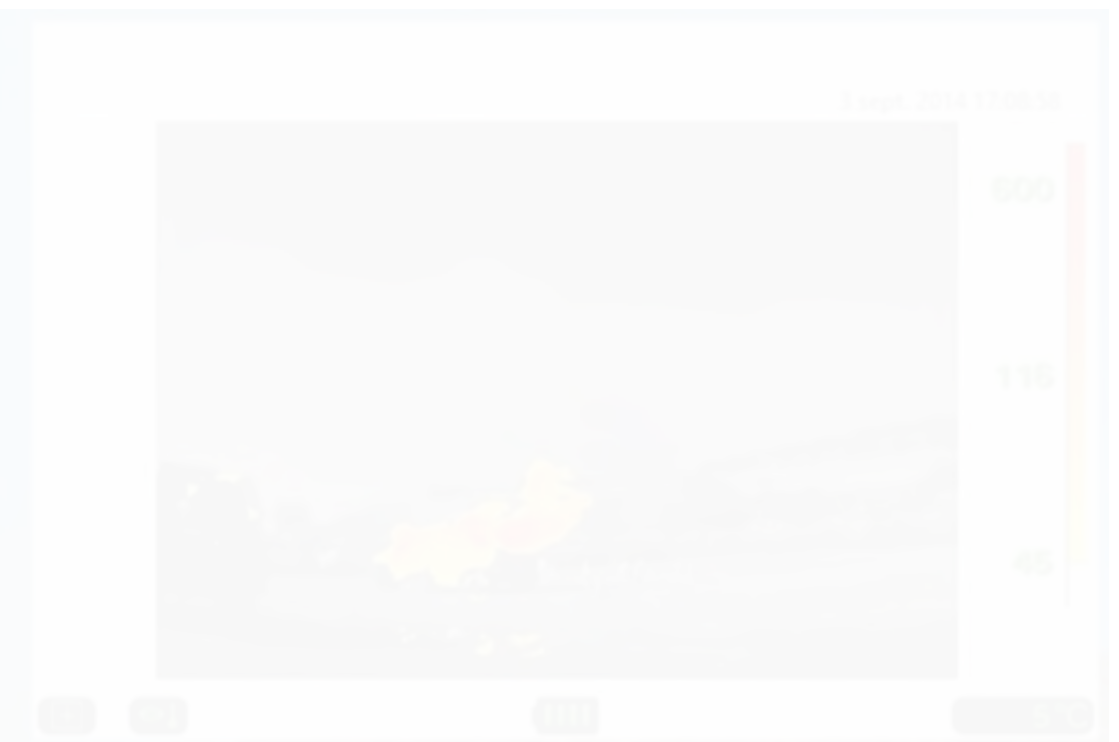
Praktijk voorbeeld 1

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

Geen stralingshitte

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

Geen stralingshitte

Geen vlammen zichtbaar

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

Geen stralingshitte

Geen vlammen zichtbaar

Hoge temperatuur > 2000 °C

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

Geen stralingshitte

Geen vlammen zichtbaar

Hoge temperatuur > 2000 °C

Gebruik warmtebeeldcamera

WATERSTOF

Hoge druk

Geen geurstof

Geen stralingshitte

Geen vlammen zichtbaar

Hoge temperatuur > 2000 °C

Gebruik warmtebeeldcamera

Explosief gas

Waterstof Explosie

Praktijk voorbeeld 1

WATERSTOF

Ombouw

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Ombouw

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Elektrisch

Ombouw

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Elektrisch

Testvoertuigen

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Elektrisch

Testvoertuigen

Zelfbouw

Ombouw

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Elektrisch

Testvoertuigen

Zelfbouw

Ombouw

WATERSTOF

Zelfde principe als CNG en LPG

Elektrisch

Testvoertuigen

Zelfbouw

Waterstof

Ombouw

Hoofdstuk 7

CRASH

RECOVERY

SYSTEM

CRASH RECOVERY SYSTEM

Praktijk oefening - CRS Symbolen Quiz

- Vul de juiste betekenis van de CRS symbolen in op het eerste Activity sheet. Maak hierbij gebruik van het CRS.
- Contoleer de antwoorden aan de hand van het tweede Activity sheet

**BEDANKT
VOOR DE
AANDACHT!**

Voor meer informatie over Moditech en het Crash Recovery System kunt u terecht op onze website en social media kanalen:

WWW.MODITECH.COM

WWW.FACEBOOK.COM/MODITECHRESCUE

WWW.LINKEDIN.COM/COMPANY/MODITECHRESCUE

WWW.INSTAGRAM.COM/MODITECHRESCUE

Moditech Rescue Solutions BV

Koningspade 16-B, 1718 MN Hoogwoud, Nederland | info@moditech.com | +31 (0) 226 412 900